

Uudella matkalla

Maahanmuuttajien korkeakoulutus –
tie tutkintoon -hanke
Loppujulkaisu

Uudella matkalla

Jonna Löf • Anne Kautto

Uudella matkalla

Maahanmuuttajien korkeakoulutus – tie tutkintoon -hanke
Loppujulkaisu

Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 26/2017

© Lapin ammattikorkeakoulu ja tekijät

ISBN 978-952-316-206-8 (nid.)
ISSN 2489-2629 (painettu)
ISBN 978-952-316-207-5 (pdf)
ISSN 2489-2637 (verkkajulkaisu)

Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset
26/2017

Rahoittajat: Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-,
liikenne ja ympäristökeskus, Euroopan unioni-
Euroopan sosiaalirahasto, Vipuvoimaa EU:lta
2014-2020

Kirjoittajat: Jonna Löf, Anne Kautto
Kansikuva: Päivi Salmela
Taitto: Lapin AMK, viestintäyksikkö

Lapin ammattikorkeakoulu
Jokiväylä 11 C
96300 Rovaniemi

Puh. 020 798 6000
www.lapinamk.fi/julkaisut

Lapin korkeakoulukonserni

Lapin korkeakoulukonserni LUC
on yliopiston ja ammattikorkea-
koulun strateginen yhteenliittymä.
Konserniin kuuluvat Lapin yliopisto
ja Lapin ammattikorkeakoulu.
www.luc.fi

Sisällys

LUKIJALLE	7
1. HANKKEEN LÄHTÖKOHTIA	9
1.1. Johdattelua hankkeen taustoihin	9
1.2. Hankkeessa käytettyjä keskeisiä käsitteitä	10
1.3. Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet	12
2. KOULUTUSPOLKUJA RAKENTAMASSA	13
2.1. Hankkeen alkutoimet ja opiskelijarekrytointi	13
2.2. Koulutuspolut ja henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat	15
2.3. Orientoivat ja valmentavat opinnot	15
2.4. Avoimet korkeakouluopinnot	16
2.5. Yksilö- ja ryhmäohjaukset	17
2.6. Työelämäyhteistyö	19
3. TULOKSIA MATKAN VARRELTA	21
3.1. Tuloksia ja onnistumisia koulutuspoluilta	21
3.2. Ohjausmalli ja TNO-palveluiden kehittäminen	31
3.3. Maahanmuuttajan kotoutumisen ja opiskelun polku	34
4. ARVIOINTIA JA KEHITTÄMISSUUNTIA	37
4.1. Huomioita, onnistumisia ja haasteita	37
4.2. Uudet tuulet ja kehittämissuunnat	42
KIRJOITTAJAT	45
LÄHTEET	47
LIITTEET	50

Lukijalle

Joustavien koulutusmuotojen, yksilöllisten osaamispolkujen ja maahanmuuttajien yhdenvertaisten koulutusmahdollisuuksien kehittäminen ovat nousseet vahvasti lähivuosien aikana tutkintokoulutuksen kehittämisen rinnalle (OKM 2013, 38–41; OKM 2016, 7). Joustavuuden, siirtymien ja nivelvaiheiden sujuvoittamisen sekä henkilökohtaistamisen myötä myös ohjaustarpeiden moninaisuus ja kirjavuus korostuvat. Ohjauksen kehittäminen osaamis- ja oppimisprosessien edistämiseksi onkin nykytilanteessa keskeisessä asemassa niin kantaväestön kuin maahanmuuttajien koulutuspolkujen rakentamisessa.

Opiskelijat tulevat korkeakouluihin opiskelemaan monenlaisista lähtökohdista, erilaisin taustoin, tarpein ja valmiuksin. Oppilaitos- ja organisaatioviidakon koulutustarjonnasta voi olla vaikeaa löytää itselle sopivia vaihtoehtoja. *Maahanmuuttajataustainen opiskelija tarvitsee opintojen ja tulevaisuuden suunnitteluun tukea ja ohjausta sekä opintojensa etenemiseksi monenlaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita (TNO-palveluita)*. Lisäksi on tarve tunnistaa ja tunnustaa tehokkaammin aikaisemmin hankittua osaamista ja opiskelijan kotimaassaan hankkimaa koulutusta. Ohjaustarpeiden moninaistuuessa ohjaus on keskiössä maahanmuuttajien koulutuspolkujen rakentamisessa.

Tämä julkaisu kuvaa Maahanmuuttajien korkeakoulutus – tie tutkintoon -hankkeen (1.1.2015–31.12.2017) matkaa TNO-palveluiden kehittämisessä ja ohjausmallin pilotoimisessa hankkeen taustoituksesta aloitustoimiin, tehtyihin toimenpiteisiin, saatuihin tuloksiin ja loppupäätelmiin. Julkaisun toivotaan antavan korkeakouluille tietoa maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden ohjauksen hyvistä käytänteistä, auttavan korkeakouluja kehittämään omaa toimintaansa ja maahanmuuttajille suunnattuja TNO-palveluita, verkostoitumaan maahanmuuttajatoimijoiden kanssa sekä herättävän ajatuksia kulttuurien tuntemuksen tärkeydestä ohjaustyössä. Toivomme myös, että saadut tulokset ja matkan varrelta kerätyt uudet kokemukset kannustavat korkeakouluja tarjoamaan orientoivia ja valmentavia korkeakouluopintoja, ryhmä- ja yksilöohjausta sekä rohkaisemaan maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita hakeutumaan korkeakouluopintoihin. Hankkeessa kehitetty ohjausmalli soveltuu korkeakoulutoimijoille ja muille hankkeen sidosryhmille ohjaustyöntueksi.

1. Hankkeen lähtökotia

1.1. JOHDATTELUA HANKKEEN TAUSTOIHIN

Maahanmuuttajien korkeakoulutuksen tukeminen ja elinikäisten oppimismahdollisuuksien tarjoaminen edistävät maahanmuuttajien tasa-arvoista asemaa kantaväestöön nähden: koulutuksellinen tasa-arvo lisää maahanmuuttajien osallisuutta, toimintakykyä ja työllistymistä. Erilainen kieli- tai kulttuuritausta ei saisi heikentää elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaista koulutuspoluilla etenemistä eikä näin ollen maahanmuuttajien mahdollisuuksia päästä korkeakoulutukseen. TEM:n tuore raportti Maahanmuuttajien koulutuspolkujen nopeuttaminen ja joustavat siirtymät (2017) peräänkuuluttaa esimerkiksi kielitaidon kehittämiseen tarjottavien vaihtoehtojen monipuolistamista, opintoihin siirtymisten ja opintopolkujen joustavoittamisesta, maahanmuuttajien opiskeluvalmiuksien ja tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittämistä sekä yhteistyörakenteiden hyödyntämistä korkeakouluopintoihin pääsyn ja opintojen suorittamisen sujuvoittamiseksi.

OKM on kehottanut Monipuoliset ja sujuvat opintopolut -muistiossaan (2013) korkeakouluja monipuolistamaan tarjontaansa. Myös OKM:n Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi I ja II -raportteihin (2016; 2017) on kirjattu kotoutumiseen ja koulutukseen liittyviä kehittämistoimenpiteitä korkeakoulutuksen saralla. Kansallinen arviointikeskus KARVI (2017) on puolestaan selvittänyt maahanmuuttajille suunnattua, korkeakouluopintoihin valmentavaa koulutusta. Näiden raporttien ja selvitysten mukaan nykyisellään maahanmuuttajataustaisella on haastava edetä tasa-arvoisesti opiskelupolullaan korkeakouluopintoihin. Tarvitaan monipuolisia väyliä ja erilaisia tukitoimia osaamistason nostamiseen, sujuviin siirtymiin ja koulutuspolulla etenemiseen. Esteitä voidaan poistaa kehittämällä valmentavien ja korkeakouluopiskeluun orientoivien opintojen lisäksi suomen kielen opetusta maahanmuuttajataustaisille sekä ohjausta ja muita tukitoimia.

Lapin maahanmuuttostrategiassa (2013) viitataan tasa-arvoisen kouluttautumisen ja työn tekemisen toimenpiteisiin muun muassa oppimisen kynnyksen madaltamisena ja osallisuuden sekä joustavien oppimismahdollisuuksien tarjoamisena. Lapin maahanmuutto- ja kotouttamistyön kehittämistä ohjaavana visiona on, että vuonna

2017 Lappi on moniarvoinen ja monikulttuurinen maakunta, jossa kaikilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet ja edellytykset elää, asua ja tehdä työtä (Lapin maahanmuuttostrategia 2013, 19). Rovaniemen kaupungin kotouttamisohjelmassa 2014–2020 (2013) nostetaan esille korkeakoulujen tehtävä maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille suunnatun kielikoulutuksen ja muiden tukitoimien kehittämisessä. Lisäksi ohjelma korostaa koulutusorganisaatioiden tehtävää kehittää yhteistyössä työelämän kanssa maahanmuuttajien alueelle integroitumista tukevia käytänteitä. Luomalla maahanmuuttajille mahdollisuuksia korkeakouluopiskeluun edistetään koulutuksellista tasa-arvoa, työmarkkinoille siirtymistä sekä alueelle kotoutumista. Alueen elinkeinolle on tärkeää edistää maahanmuuttajataustaisten osaamis potentiaalin hyödyntämistä. Lisäksi tällaisilla toimenpiteillä voidaan katsoa olevan alueen elinvoimaisuutta ja houkuttelevuutta lisäävää vaikutusta. (Rovaniemen kaupunki 2013, 26.)

Avoimien korkeakoulujen tavoitteena on edistää koulutuksellista ja alueellista tasa-arvoa sekä elinikäistä oppimista (OKM 2013). Avoimet yliopistot ja avoimet ammattikorkeakoulut tarjoavat kaikille mahdollisuuden opiskella korkeakouluopintoja koulutustaustasta, iästä ja tavoitteesta riippumatta. Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun avoimet korkeakoulut tarjoavat emokorkeakoulunsa koulutusten opintojaksoja, opintokokonaisuuksia ja tutkintojen osia. TNO-palvelut ovat keskeinen osa sekä Lapin ammattikorkeakoulun että Lapin yliopiston toimintaa. Joustavuuden, yksilöllisyyden ja koulutusmahdollisuuksien monimuotoisuuden lisääntyminen on kasvattanut ohjauksen tarvetta. Myös ohjauspalveluja tarvitsevien asiakkaiden erilaiset elämäntilanteet ovat monimuotoistuneet. Opiskeluvalmiuksien ja osaamisen kehittämisen tarpeet heijastuvat myös avointen korkeakoulujen TNO-palveluihin.

1.2. HANKKEESSA KÄYTETTYJÄ KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

Hankkeen teoreettinen viitekehys rakentuu maahanmuuttajuuden, maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisen ja koulutuspoluilla ohjaamisen ympärille. Seuraavaksi avataan hankkeessa ja tässä julkaisussa käytettyjä käsitteitä.

Maahanmuuttaja-käsite pitää sisällään hyvin heterogeenisen joukon ihmisiä eikä määrittely ole yksiselitteistä. Maahanmuuttaja-käsite määritellään asiayhteydestä, tarkoituksiperästä ja tavoitteista riippuen monin tavoin. Määrittelyyn käytetään yleensä kieltä, kansalaisuutta tai syntymävaltiota. Maahanmuuttajiin viitataan usein yhtenäisenä joukkona, vaikka kyseessä on hyvin erilainen ryhmä eritaustaisia ihmisiä, jotka edustavat monia eri kansallisuuksia, koulutustaustoja ja eri ammatteja. Syitä maahanmuuttoon voi olla monia: työ, opiskelu, pakolaisuus, paluumuutto tai perhesuhteet. Maahanmuuttajakäsitteen alle voidaan lukea pakolaiset, ulkomaiset tutkinto-opiskelijat, puolison mukana Suomeen tulleet, Suomessa syntyneet maahanmuuttajavanhempien lapset, työperäiset maahanmuuttajat ja perheenyhdistämisen kautta Suomeen tulleet. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2016.) Tässä julkaisussa maahanmuuttajat määritellään väljästi yleiskäsitteenä maasta toiseen, kaikin eri perustein muuttavina henkilöinä.

Kotoutumista kutsutaan prosessiksi, jonka aikana maahanmuuttaja asettuu uuteen maahan ja kulttuuriin. Se on maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka päämääränä on, että maahanmuuttaja tuntee olevansa yhteiskunnan aktiivinen ja täysivaltainen jäsen. Tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla, kun hän tutustuu uuden asuinmaansa kielelliseen ja kulttuuriseen ympäristöön, ja tukea hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. (Kotouttamisen osaamiskeskus 2017.) Tässä julkaisussa kotoutumisen tukeminen näyttää vahvasti koulutuksen ja koulutuspoluilla ohjaamisen näkökulmista, mutta myös välillisesti työllistymisen tukemisena.

Ohjausta pidetään tärkeänä välineenä maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa. Ohjauksesta ja neuvonnasta käytetään lukuisia eri termejä ja käsitteitä. *Tiedottaminen*, neuvonta ja ohjaus ovat toimintatapoja, jotka liittyvät kiinteästi toisiinsa, mutta voidaan erottaa sisällöllisinä toimintatapoina toisistaan. Tiedottamisella annetaan asiakkaille koulutusta, opiskelua ja esim. opiskeluvälitystä koskevaa tietoa päätöksenteon tueksi. *Neuvonta* on vuorovaikutuksellisempaa kuin tiedonvälitys, ja siinä opiskelija osallistuu aktiivisesti ongelmiensa ratkaisemiseen. *Ohjaus* paikantuu opiskelijan tukemiseen ja auttamiseen hänen opiskeluprosessissaan, ammatillisessa suuntautumisessaan ja kehittämisessään, elämäntilanteissaan ja elämäkulttuurissaan. (Onnismaa 2007, 23.) Ohjausta voidaan lähestyä myös erilaisista asiayhteyksistä ja toimijuuden näkökulmista esimerkiksi opinto-ohjaus, oppilaanohjaus, henkilökohtainen ohjaus, ryhmäohjaus, pienryhmäohjaus ja monikulttuurinen ohjaus (Kasurinen 2004, 40–41).

Henkilökohtaisen ohjauksen tavoitteena on yksilön toiminnan, itseohjautuvuuden ja vastuun ottamisen tukeminen sekä henkilökohtaisten asioiden käsittely yksilölliset elämäntilanteet ja lähtökohdat huomioiden (Pasanen 2000, 124). Vastaavasti *ryhmäohjauksessa* jaetaan tietoa ja keskustellaan kaikille opiskelijoille yhteisistä asioista. Ryhmäohjaus tarjoaa mahdollisuuden vuorovaikutukseen ja kokemusten jakamiseen, omien opiskeluvälityksien kehittämiseen, itsetuntemuksen ja -luottamuksen vahvistamiseen sekä yhteisölliseen toimintaan ja tukeen. (Vanhalakka-Ruoho 2004, 137.)

Monikulttuurinen ohjaus puolestaan tarkoittaa sellaista ohjaustoimintaa, jossa kulttuurinen erilaisuus on keskeinen lähtökohta ja siinä pyritään ottamaan mahdollisimman hyvin huomioon kulttuurieroista nousevat haasteet etsittäessä yhdessä ohjattavan kanssa ratkaisuja hänen kysymyksiinsä. Monikulttuurisessa ohjauksessa on kyse siitä, että ohjaaja kasvaa yhä tietoisemmaksi omasta kulttuuritaustastaan ja sen vaikutuksesta toimintaansa. Näin hän oppii toimimaan kulttuurisensitiivisesti kulttuurisesti erilaisten ohjattaviensa kanssa ja käyttämään joustavasti erilaisia menetelmiä, joiden avulla on mahdollista ottaa huomioon ohjattavien kulttuuritausta ja yksilölliset tarpeet. (Puukari & Korhonen 2013, 16.)

Ohjauksella ja neuvonnalla tarkoitetaan tässä julkaisussa laaja-alaisesti kaikkia niitä toimintoja, joiden avulla henkilökohtaisen, ryhmä- tai etäohjauksen avulla autetaan opiskelijoita löytämään omien lähtökohtiensa ja arvojensa mukaisia ratkaisuja

erilaisiin koulutuksellisiin haasteisiin. Monikulttuurisen ohjauksen näkökulmien huomioiminen ohjaustilanteissa on koettu myös tärkeinä hankkeen ohjaustoimenpiteitä toteutettaessa.

1.3. HANKKEEN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Sekä Lapin yliopiston avoimessa yliopistossa että Lapin ammattikorkeakoulun avoimessa ammattikorkeakoulussa on opiskellut pieniä määriä maahanmuuttajataustaisia henkilöitä. Käytännössä on havaittu, että maahanmuuttajataustainen opiskelija tarvitsee opinnoissaan enemmän tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita kuin kantaväestöön kuuluva opiskelija. Lisäksi on tarve tunnistaa tehokkaammin aikaisemmin hankittua osaamista sekä suunnitella opiskelun henkilökohtainen koulutuspolku nämä huomioiden. Joustavien siirtymien ja koulutusmahdollisuuksien edistämiseksi maahanmuuttajille suunnattujen ohjauspalveluiden kehittäminen nousivat keskusteluun. Menestyjäksi Lapissa -aikuisten TNO-palveluiden strategian (2010) painopisteet ja vaatimukset tukivat myös hankkeen valmistelua: oli tarve kehittää uudenlaisia, asiakaslähtöisiä, saavutettavia ja alueellisia ohjauspalveluja maahanmuuttaja-asiakaiden erilaisiin tarpeisiin vastaamiseksi.

Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu suunnittelivat yhteistyössä Maahanmuuttajien korkeakoulutus – tie tutkintoon –hankkeen, joka käynnistyi vuoden 2015 alussa ja päättyi 31.12.2017. Hankkeen rahoittaja on Euroopan sosiaalirahasto ja Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Hankkeen tavoitteena oli parantaa Lapin alueella asuvien maahanmuuttajien koulutustasoa avoimien korkeakouluopintojen avulla ja helpottaa opintojen avulla pääsyä tutkinto-opiskelijoiksi. Hankkeeseen valittiin 18 opiskelijan pilottiryhmä suorittamaan avoimia ammattikorkeakoulu- tai yliopisto-opintoja. Hankkeen aikana varmistettiin, että kohderyhmällä oli avoimen ammattikorkeakoulu- ja avoimien yliopisto-opintojen aikana saatavilla riittävästi tukea ja ohjausta opintojen etenemiseen.

Hankkeessa syntyi avoimiin korkeakouluopintoihin valmentavien opintojen opintotarjotin, joka huomioi opiskelijan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Hankkeessa mallinnettiin ja pilotoitiin hankkeen aikana hyviksi havaittuja avoimen korkeakouluopetuksen maahanmuuttajien TNO-palvelukäytäntöjä sekä kehitettiin ja toteutettiin avointen korkeakouluopintojen aikaista työelämä- ja yritys yhteistyötä. Hankkeella tavoiteltiin opiskelijoiden oppimisen kynnyksen madaltamista, osaamis- ja koulutustason nostamista, tutkinto-opiskelijaksi hakeutumisen helpottamista ja työllistymismahdollisuuksien parantamista. Pidemmällä aikavälillä hankkeella edistettiin maahanmuuttajien Lappiin integroitumista ja työllistymistä sekä ehkäistiin myös syrjäytymistä. (Lapin AMK 2017; Lapin yliopisto 2017a.)

2. Koulutuspolkuja rakentamassa

2.1. HANKKEEN ALKUTOIMET JA OPISKELIJAREKRYTOINTI

Hanke käynnistyi vuoden 2015 alussa aloitustoimenpiteillä, pilotoinnin ja koulutuspolkujen suunnittelulla, hankkeen markkinoinnilla, opiskelijarekrytoinnilla sekä opiskelijavalinnoilla. Hankkeen aloituspalaverien ja käynnistystoimenpiteiden jälkeen aloitettiin varsinainen koulutuspolkujen pilotoinnin suunnittelu. Hankkeen alussa tehtiin alustavaa aikataulutusta ja mietittiin koulutuspolkujen sisältöjä. Koulutuspolkujen sisällöiksi muotoutuivat orientoivat opinnot, valmentavat opinnot, työelämäyhteistyö ja avoimet korkeakouluopinnot. Hankkeelle tehtiin nettisivut, johon kuvattiin hankkeen virallisten tekstien, kuten tavoitteiden, toimenpiteiden ja haettavien tulosten lisäksi koulutuspolkuja ja opiskelusisältöjä sekä tehtiin ilmoittautumislomake ja linkki hakeutumista varten.

Opiskelijarekrytointiprosessi aloitettiin valintakriteereiden miettimisellä. Hankkeen valintakriteereiksi muotoutuivat vähintään B2/YKI4-tasoinen suomen kielen taito, valmiudet ja motivaatio itsenäiseen opiskeluun, valmiudet akateemisten tekstien lukemiseen ja tuottamiseen sekä hyvät tietotekniset taidot. Valintakriteerejä tehtäessä huomioitiin, että riittämätön kielitaito on este opintojen etenemiselle. Kielen ymmärtämisen ja tuottamisen taidon tulee olla hyvä korkeakouluopinnoissa. Opinnoissa on paljon vaativaa tekstin käsittelyä ja erilaisia vuorovaikutustilanteita. B2-tasolla kielenkäyttäjän viestintä on sekä suullisesti että kirjallisesti sujuvaa ja spontaania niin, että vuorovaikutuksessa puhujalta, kuulijalta tai lukijalta ei vaadita ponnisteluja. Kielenkäytössä, esimerkiksi rakenteissa ja sanastossa, voi ja saa olla virheitä, mutta nämä virheet eivät vaikuta vuorovaikutukseen. Suomen kielen taidon tulee siis olla edistynyttä. (OPH 2011.) Korkeakouluopinnoissa käytetään paljon erilaisia etäoppimisvälineitä ja -järjestelmiä, joten hyvät tietotekniset taidot haluttiin nostaa myös esiin valintakriteereihin.

Hankkeen koulutuksen markkinointia varten tehtiin esite (liite 1). Markkinointia toteutettiin pääsääntöisesti Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun www-

sivuilla, esitteen jakelulla Facebookissa ja sähköpostitse maahanmuuttajien kanssa työtä tekevien kanssa sekä levittämällä tietoa eri verkostojen kautta. Näitä verkostoja olivat muun muassa TE-toimistot, toisen asteen oppilaitokset, MAKO-verkosto ja MoniNet. Hanketta käytiin myös esittelemässä koulutusinfoissa ja markkinointiin Lapin Kansassa lehtijutun muodossa.

Hankkeeseen hakeutuminen tapahtui sähköisellä lomakkeella, jossa kysyttiin hakijoiden taustatietojen lisäksi aikaisempaa koulutusta, työkokemusta, suomen kielen taitoa sekä toivomusta koulutuksesta, johon haluaisi opinnoissa tähdätä ja lyhyttä perustelua miksi haluaa mukaan hankkeeseen. Hakeutuneet kutsuttiin valintatilaisuuteen, jossa he osallistuivat ryhmäkeskusteluun ja kirjoittivat motivaatiokirjeen. Ryhmäkeskustelussa jokaiselle jaettiin Mitä opiskelu sinulta vaatii? -teksti. Luettuaan tekstin hakijat keskustelivat aiheesta. Kirjoitustehtävässä jokainen kirjoitti lyhyen kuvauksen miksi haluaisi opiskella valitsemaansa alaa, avasi omia taustojaan ja opiskelunvalmiuksiaan sekä sitoutumistaan opiskeluun. Keskustelun ja motivaatiokirjeen avulla pyrittiin saamaan kuva hakijoista, syventämään hakulomakkeessa kysytyjä tietoja ja todentamaan kielitaitotasoa sekä opiskelumotivaatiota.

Hankkeeseen haki 22 maahanmuuttajaa tai maahanmuuttajataustaista henkilöä. Hankkeeseen tulleiden hakemusten ja valintatilaisuuden perusteella hankkeen pilot-tiryhmään valittiin yhteensä 18 opiskelijaa; kymmenen opiskelemaan Lapin ammattikorkeakoulun avoimeen ammattikorkeakouluun ja kahdeksan Lapin yliopiston avoimeen yliopistoon. Hyväksytyille hakijoille lähetettiin hyväksymiskirjeet ja ei valituille tehtiin jokaiselle henkilökohtainen jälkiohjauskirje, johon kirjoitettiin ohjeita ja neuvoja jatkoaskelia varten muun muassa suomen kielitaidon kehittämiseksi.

Hankkeen pilottiryhmä muodostui 11 eri kansalaisuudesta; Iran, Filippiinit, Venäjä, Georgia, Afganistan, Vietnam, Unkari, Saksa, Ukraina, Syyria ja Somali. Osa opiskelijoista oli ollut Suomessa jo pitkään, osa vain muutamia vuosia. Osalla opiskelijoista oli takanaan jo korkeakouluopintoja kotimaassaan, osalla puolestaan käytynä toisen asteen tutkinto joko kotimaassaan tai Suomessa, mutta heillä ei ollut vielä itsevarmuutta hakeutua korkeakouluopintoihin ilman tukitoimia, ja taas muutamalta puuttui kokonaan korkeakouluhakukelpoisuus.

Hakijoiden suomen kielitaitotasoa oli vaihteleva. Puhekielen osaaminen oli suhteellisen hyvää, mutta korkeakouluopintoihin se ei yksin riitä. Kirjoittaminen täytyi myös hallita hyvin eli kirjoittamisen tason täytyi olla vähintään B2-tasolla. Hakijoiden vähäisyyden vuoksi mukaan valittiin osallistujia myös hieman heikommalla kielitaidolla, sillä ajateltiin, että vahva motivaatio voi saada kehitystä aikaan kielitaidon vahvistumisessa ja halusimme antaa mahdollisuuden yrittää.

2.2. KOULUTUSPOLUT JA HENKILÖKOHTAISET OPISKELUSUUNNITELMAT

Opiskelijarekrytointiprosessin jälkeen jatkettiin koulutuspolkujen tarkempaa suunnittelua yhdessä pilottiryhmän kanssa. Jokaiselle opiskelijalle suunniteltiin yksilöllinen koulutuspolku ja tehtiin henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS). Opiskelijat saivat määritellä henkilökohtaiset tavoitteensa ja heidän kanssaan tehtiin suunnitelmat, miten ne saavutetaan. Orientoivat opinnot kuuluivat koko pilottijoukolle osana koulutuspolkua. Valmentavista opinnoista kukin valitsi itselleen ja koulutuspolkuunsa sopivia opintoja. Jokainen valitsi myös avoimen ammattikorkeakoulun tai avoimen yliopiston kautta opintoja oman tutkintotavoitteisuutensa mukaisesti.

Hankkeessa alkuohjaus koulutuspolkujen rakentamisessa ja opintojen suunnittelussa ja opintojen etenemisen tukemisessa koettiin tärkeänä. Koska opiskelu ei ole tutkintoon johtavaa, opiskelijat eivät ole oikeutettuja opintotukeen tai muihin opintososiaalisiin etuihin. Yhteistyö TE-toimiston kanssa oli tärkeää opiskelusuunnitelmia tehtäessä, jotta koulutuspolut saatiin etenemään ja toimeentulo taattua opiskelun aikana niille, jotka eivät olleet työelämässä. Kun suomalaisille opiskelijoille työttömänä opiskelu ja siihen liittyvä paperiviidakko näyttäytyy haasteelliselta, maahanmuuttajien kohdalla on huomioitava vielä lisäksi kotoutumisen aika ja siihen liittyvät reunaehdot. Opiskelijoiden kanssa olikin käytävä tarkoin yhdessä läpi nämä opiskelunreunaehdot, että löytyi ymmärrys, mitä mikäkin asia tarkoittaa ja mihin opiskelija oli sitoutumassa.

2.3. ORIENTOIVAT JA VALMENTAVAT OPINNOT

Orientoivien opintojen tavoitteena oli valmentaa maahanmuuttajia yliopisto- ja ammattikorkeakouluopintoihin sekä vahvistaa heidän valmiuksiaan opiskella suomalaisessa korkeakoulussa. Korkeakouluopiskeluvalmiuksien syventäminen nähtiin oleellisena, jotta opiskelijoille syntyi kyky toimia aktiivisesti omien tavoitteidensa mukaisesti ja kehittää omaa oppimistaan. Alkuorientaation avulla haluttiin auttaa heitä tunnistamaan omaa opiskelukykyään -opiskelutaitoja ja omia voimavaroja- sekä tuoda esiin erilaisia opiskelumahdollisuuksia ja miten korkeakouluissa voi opiskella suhteessa heidän omiin tavoitteisiinsa sekä vahvistaa heidän ymmärrystä opiskeluun liittyvistä kulttuurieroista.

Hankkeeseen hyväksytyt opiskelijat aloittivat koulutuspolkunsa keväällä 2015 korkeakouluopiskeluun orientoivilla opinnoilla (ks. koulutuspolkujen aikataulut liitteestä 2). Orientoivien opintojen ensimmäiset tapaamiset pitivät sisällään tutustumista ja ryhmäytymistä sekä korkeakoulujärjestelmän tuntemusta ja korkeakouluopintoihin orientoitumista. Ryhmäytyminen nähtiin merkittävänä, koska opiskelijat lähtivät tekemään syksyllä varsinaisia avoimen korkeakoulun opintoja kukin alallaan ja koulutusohjelmissaan, jolloin ryhmästä saatava vertaistuki korostui. Hankkeen tavoitteisiin, korkeakoulujärjestelmään ja avointen korkeakoulujen periaatteisiin tutustumi-

nen nähtiin tärkeänä, koska ne loivat tärkeän perustan opiskelulle ja tietoisuuden siitä, mihin oltiin alkamassa.

Orientoivien opintojen edetessä yhteisten tapaamisten sisältöinä olivat muun muassa omat voimavarat, elämänhallinta ja itsetuntemuksen lisääminen, itseohjautuvuus, ajankäyttö ja motivaation lähteet, minä oppijana opiskelutaitoineen ja -teknikoineen sekä oman henkilökohtaisen koulutuspolun suunnittelu. Orientaatiopäivien aikana oli myös perehtymistä tiedonhakuun kirjastossa, E-oppimispalveluiden info etäoppimisesta ja tutustuminen käytettäviin etäoppimisympäristöihin ja -välineisiin. Orientoivat opinnot auttoivat opiskelijoita hahmottamaan omia opiskelutaitojaan ja -valmiuksiaan sekä erilaisin reflektointiharjoituksin tunnistamaan omia vahvuuksia ja heikkouksia oppijana. Orientoivat opinnot pisteytettiin Lapin yliopiston Koulutus ja kehittämispalveluiden toiminnan alle; Orientaatio ja henkilökohtainen opintosuunnitelma 10p, Tiedonhaku ja E-oppimistaidot 10p ja Opiskelutaidot 0,5 op.

Pilottiryhmän opiskelijat saivat myös valita koulutuspolkuihinsa henkilökohtaisten suunnitelmiansa mukaisesti valmentavia opintoja. Näitä olivat muun muassa Akateemiset opiskelutaidot-verkkokurssi 3 op, Valmentavan matematiikan opintojakso 3 op ja erilaiset yrittäjäyys- ja kieliopinnot. Iso osa opiskelijoista, etenkin yliopiston opiskelijat, aloittivat Suomi -kielen käyttö ja kulttuuri 25 op -opinnot, koska usealla heistä suomen kielen taso oli vielä liian alhainen etenkin yliopisto-opintoihin. Huomattiin, että puutteellinen suomen kielen taito hidastaisi perusopintojen aloittamista ja niissä selviämistä.

Syksyn 2015 alussa, ennen opintojen alkua pidettiin vielä yksi orientaatiopäivä. Tapaamisessa vaihdettiin kuulumisia ja jaettiin ajatuksia avointen korkeakouluopintojen aloittamisesta. Päivän aikana käytiin läpi vielä ajankäyttöä, katsottiin syksyn opintotarjontaa, opinto- ja tutkintovaatimuksia sekä tarkistettiin aikatauluja, käyttäjätunnuksia ja käytiin läpi muita opiskeluun liittyviä käytännön asioita. Orientoivien opintojen viimeisellä kerralla haluttiin antaa opiskelijoille viimeiset eväät syksyllä alkaviin avoimiin korkeakouluopintoihin ja opiskelumatkalle.

2.4. AVOIMET KORKEAKOULUOPINNOT

Orientoivien ja valmentavien opintojen aikana opiskelijat saivat arvioida, onko heidän elämäntilanteensa ja valmiudet sellaiset, että he pystyvät jatkamaan orientoivien opintojen jälkeen opintoja avoimissa korkeakouluissa ja myöhemmin tutkinto-opiskelijoina. Avoimien korkeakouluopintojen suorittamisen kautta tavoitteena oli, että opiskelijat saavuttaisivat hakukelpoisuuden tai edistävätkä muutoin avoimien korkeakouluopintojen avulla pääsyään tutkinto-opiskelijoiksi. Opiskelemalla avoimessa ammattikorkeakoulussa 60 op alaan soveltuvia avoimia AMK-opintoja (kaikkia alat) ja Lapin yliopistossa avoimia yliopisto-opintoja 85 op (käytössä osalla tiedekunnista), opiskelijat saavuttavat korkeakouluhakukelpoisuuden, ja voivat hyödyntää avoimen väylän hakua tutkinto-opiskelijaksi tai vaihtoehtoisesti hakeutua yhteishaun kautta opiskelemaan tutkintoon johtavia opintoja.

Syksyllä 2015 hankkeen pilottiryhmä aloitti varsinaisten avoimien korkeakouluopintojen suorittamisen kukin omalla alallaan. Hankkeen pilottijoukon koulutuspolut muodostuivat kymmenen eri koulutuksen opinnoista: Sairaanhoidtaja, Terveystenhoitaja, Liiketalous, Sosionomi, Sosiaalityö, Poliittikatieteet, Audiovisuaalinen mediakulttuuri, Kasvatustieteet, Master in Media Education, Valokuvaus ja Design Management.

Koulutuspolkujen aikaiset avoimet korkeakouluopinnot antoivat realistisen kuvan siitä, millaisia ammattikorkeakoulu ja yliopisto-opinnot ovat, mitä ne ajankäytöllisesti ja itseohjautuvuudeltaan vaativat sekä millaista opiskelu korkeakoulujen aloilla on. Koska avoimissa korkeakouluopinnoissa on sama vaatimustaso ja arvioinninkriteerit kuin tutkinto-opiskelijoillakin, opinnot antavat opiskelijoille realistisen kuvan, kuinka vaativia luettavat tekstit opinnoissa ovat, minkä tyyppisiä kirjallisia tehtäviä opintoihin kuuluu ja kuinka paljon aikaa tehtävien tekemiseen tarvitaan. Suomen kielen vaatimustaso on korkeakouluissa yleensä vähintään B2-tasoa, yliopistoissa mielellään C-tasoa, joten osalla opiskelijoista oli suoritettava suomen kielen opintoja avoimien korkeakouluopintojen rinnalla vahvistaakseen suomen kielen valmiuksia pärjätä opinnoissa.

Hankkeen alkutaipaleesta on kirjoitettu muun muassa Opettaja-lehden artikkelissa: Tutkinto Lapin mallilla (Rutonen 2016). Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti Kide julkaistiin artikkeli: Mikä merkitys korkeakouluopetuksella on maahanmuuttajalle? (Kari-Björkbacka, Kautto, Löf, 2016).

2.5. YKSILÖ- JA RYHMÄOHJAUKSET

Hankkeessa ohjauksen tavoitteena oli ohjaajien saavutettavuus ja että ohjaus olisi koko koulutuspolun ajan kestävä jatkumo. Ohjaus oli oppimisprosessissa, ammatillisessa kehitymisessä ja henkilökohtaisessa elämäntilanteessa tukemista. Pilottijoukon opiskelijat kohdattiin yksilöinä kokemuksineen, elämäntilanteineen, tietoineen, taitoineen ja tarpeineen. Ohjausten avulla pyrittiin vahvistamaan heidän osallisuutta, kuuluvuuden tunnetta ja yhteisöllisyyttä.

Hankkeen aikana huomioitiin, että maahanmuuttajien kanssa työskennellessä on luotava luottamuksellinen suhde ohjattavaan. Ohjaajan tulee olla ystävällinen, rohkeaseva ja myönteinen sekä kiinnostunut näkemään ohjattavan tilanne kokonaisuutena. Ohjauksessa tärkeää on myös kulttuurierojen tuntemus ja arvostus sekä molemminpuolinen kunnioitus. Ohjaajalla tulee olla tietoa, millaiset ohjauksikäytännöt sopivat kulttuurisesti erilaisille ohjattaville. Ohjaajan on muistettava hienovarainen huumorintaju ja osattava loukkaamatta kysyä ja ottaa esille ohjattavan kulttuuriin liittyvät asiat, joilla voi olla vaikutusta opiskeluun. Monikulttuuristen ohjaukskompetenssin arvioiminen ja kehittäminen ovat tärkeää ohjaajien jokapäiväisessä työssä. (Puukari 2013, 84–86.)

Henkilökohtaisen ohjauksen tavoitteina olivat yksilöllisten koulutuspolkujen selkiennyttäminen ja tavoitteiden asettaminen, itseohjautuvuuden tukeminen ja vastuun ottaminen omista opinnoista. Hankkeessa ohjaus loi opiskelijoille uskoa opiske-

lu-uralle ja siivitti opintoja eteenpäin. Keskeinen ajatus ohjauksessa oli koko hankkeen ajan, että ohjattavia kannustettiin miettimään pidemmän tähtäimen suunnitelmia. Ohjauksissa koettiin tärkeänä kertoa mahdollisimman konkreettisesti tulevaisuuden mahdollisuuksista ja siitä, mitä korkeakouluopiskelu ja tutkinnon suorittaminen vaativat. Kysymys ei ollut siitä, että olisi haluttu lannistaa ohjattavia, vaan siitä, että haluttiin ohjattavien oikeasti ymmärtävän tiedekuntien ja koulutusten vaatimukset, jotta välttyttiin osin turhilta pettymyksiltä.

Henkilökohtaisen ohjauksen merkitys yksilölle nähtiin hankkeessa tärkeänä ja opintoja eteenpäin vievänä voimana. Turvallisen ohjaussuhteen kehittyminen ja yhteisen ymmärryksen syntyminen vaativat aikaa. Monikulttuurisen ohjauksen näkökulmien huomioiminen oli tärkeää ohjaussuhteen muodostumisessa ja kulttuuriset tekijät oli myös otettava huomioon ohjauksissa (Puukari 2013, 84–86). Yksilöohjauksesta muodostuikin hankkeen yksi keskeisistä työtavoista. Ohjaustapaamisia oli alkuun jopa kuukausittain per opiskelija. Opintojen etenemisen myötä ohjauskerrat vähenivät ja tapaamisten aikaväli piteni. Hankkeen aikana huomattiin, että maahanmuuttajan ohjaus vaatii ajallisesti myös enemmän; keskimäärin 2-3 kertaa enemmän kuin kantaväestön kanssa.

Opintojen ohessa pilottiryhmä tapasi toisiaan ryhmäohjauksissa ohjausklinikoilla, joita myöhemmin kutsuttiin ohjauspajoiksi. Näissä opiskelijat saivat maahanmuuttajaryhmänä tukea toisiltaan ja ohjaajiltaan. Ohjauspajat tarjosivat mahdollisuuden ryhmäytymiseen, vuorovaikutukseen, itsetuntemuksen ja -luottamuksen vahvistamiseen sekä yhteisölliseen toimintaan. Tapaamisissa opiskelijat pääsivät jakamaan ajatuksiaan ja kokemuksiaan; haasteita ja onnistumisiaan. Ohjauspajoissa jaettiin tietoa ja keskusteltiin kaikille opiskelijoille yhteisistä asioista. Ohjauspajat haluttiin pitää keskustelevina, ilmapiiriltään rentoina ja ohjattavien tärkeisiin asioihin keskittyvinä.

Jokaiseen ohjauspajaan suunniteltiin tietty aihe ja tietyt harjoitukset, mutta tapaamisten sisällöissä oltiin aina valmiita joustamaan ja muuttamaan niitä tarpeen mukaan. Ohjauspajojen sisällöt keskittyivät alussa korkeakouluopiskeluun liittyviin teemoihin (orientoivat opinnot). Opintojen aikana ohjauspajojen teemoina olivat omien tavoitteiden saavuttaminen, ohjaus opiskeluasioissa ja -tekniikoissa, ajankäytön hallinta, opiskelumotivaatio, työelämäyhteistyö, työpaikkavierailut ja omat urapolut sekä kesäopinnot. Koulutuspolkujen lopputaipaleella yksilö- ja ryhmäohjausta annettiin tutkintoon hakeutumiseen ja siihen liittyviin käytännönasioihin, polku- ja väyläopintojen jatkamiseen, seuraavan lukuvuoden suunnitelmiin, uraohjaukseen ja jatkosuunnitelmien tekemiseen sekä avoimen yliopiston opintoja jatkaville annettiin vielä jatko-ohjausta.

Hankkeessa kasvokkain tapahtuneen neuvonnan ja ohjauksen rinnalla oli myös mahdollisuus etänä tapahtuvaan ohjaukseen, jota toteutettiin sähköpostilla, puhelimella, Skypellä ja iLincillä. Myös ohjauspajoihin sai osallistua etäyhteyksien avulla. Muutama opiskelijoista opiskeli Kemin kampuksella, joten etäyhteydet mahdollistivat opiskelijoille tasa-arvoiset mahdollisuudet osallisuuteen asuinpaikkakunnasta riippumatta. Ohjaustyötä ei ole mahdollista tehdä ilman yhteistyötä ja laajoja verkos-

toja, joten moniammatillinen ohjaustyö oli myös keskiössä. Yhteistyö alojen, koulutusten ja tiedekuntien opettajien ja ohjaajien, korkeakouluohjaajan sekä muiden maahanmuuttajien parissa toimivien yhteistyötahojen kanssa korostui myös tässä hankkeessa.

Hankkeesta saatuja ohjauskokemuksia on kuvattu Avoin polku tulevaisuuteen -artikkelissa (Löf & Riihiniemi 2016). Hankkeen kulusta ja kokemuksista on kirjoitettu myös artikkelissa: Kokemuksia Maahanmuuttajien korkeakoulutus – tie tutkintoon -hankkeesta (Löf 2017a).

2.6. TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ

Hankkeen aikana toteutettiin työelämä- ja yritys yhteistyötä. Pilottiryhmän opiskelijat pääsivät tutustumaan suomalaiseen työkuulttuuriin, rakentamaan työelämäverkostoja ja luomaan työelämäkontakteja. Osana orientoivia opintoja opiskelijat saivat valita korkeakoulujen opintotarjonnasta myös yrittäjäyso-pintoja. Yksilöohjauksissa opiskelijat saivat uraohjausta koulutuspolkujensa rakentamiseen. Ohjauspajoissa käsiteltiin suomalaista työkuulttuuria ja koulutusjärjestelmää sekä sukupuolten välistä tasa-arvoa ja työnjakoa, vahvistettiin opiskelijoiden työelämä-tietoutta ja työelämä-taitoja. Tässä hyödynnettiin muun muassa Työelämän ABC-opasta (STTK 2014), joka jaettiin opiskelijoille.

Orientoivien ja avointen korkeakouluopintojen ohella järjestettiin työpaikkavierailuja eri yrityksiin ja organisaatioihin opiskelijoiden toiveet ja koulutusalat huomioiden. Työpaikkakäynnit koettiin hyvänä käytäntönä työelämään tutustumiseksi. Työelämäyhteistyötä edistettiin muun muassa vierailemalla Hanna & Yrjö palvelutalossa, Terveystalolla ja Ohjaamossa.

Hankkeessa myös jaettiin tietoa erilaisista työelämätilaisuuksista ja työelämään liittyvistä tapahtumista. Avointen korkeakouluopintojen aikana työelämä-lähtöisyys ja -läheisyys näkyivät monella tapaa. Opiskelijat saivat opinnoissaan kuvan siitä, mitä osaamis- ja ongelmaperustaisuus sekä mitä työelämä-lähtöiset opetus-suunnitelmat ja työelämä-läheiset opintojen toteutustavat ovat etenkin ammattikorkeakoulussa. Opiskelijat saivat kosketuksen projektioppimiseen, aitoihin työelämän oppimis- ja kehittämisympäristöihin sekä työelämän ilmiöihin harjoittelujen ja oppimistehtävien kautta.

Opiskelijoita haastateltiin myös omista työ- ja urakokemuksista. Haastattelussa he kertoivat aiemmista opiskelu- ja työkokemuksista kotimaassaan ja siellä hankitusta osaamisesta. Haastateltavat olivat käyneet ammatillisista opintoja ja muutamat edenneet opinnoissaan aina yliopistoon asti. Useat haastateltavista olivat edenneet opinnoista myös työelämään: ”*Kun olin kotimaassa, minä olin yliopistossa... suoritin sen ja menin töihin matkaoppaana. Sitten sota tuli ja menin Syyriaan.. Ja olin ... YK United Nations kanssa viisi vuotta...Minä olen taiteilija, minä harrastan ja suunnittelen vaatteita ja minä olen valokuvaaja. Jos kaikki on hyvä, minä teen oman firman.*”, ker-toi eräs opiskelijoista.

Osa pilottiryhmän opiskelijoista on tehnyt monenlaista työtä Suomessa ja hankkinut osaamista eri koulutusten, työkokemusten tai harjoittelujen kautta. Uratarinoita löytyi muun muassa harjoittelusta Korundi-museossa ja Lappilainen-lehdessä sekä työskentelystä vanhusten hoivakodissa, lastentarhassa ja vastaanottovirkailijana. Opintojen aikaiset harjoittelut ovat myös vahvistaneet opiskelijoiden uravalintoja ja uralla etenemistä: *”...toivon, että työllistyn juuri lastentarhanopettajana. Ja olen ollut nyt harjoittelemassa 5 kuukautta. Ja sain semmosta palautetta suoraankin lastentarhanopettajalta, että hän olis kyllä minun kanssa halunnut töitä tehdä ja laittoi sitten yhteystiedot ylös ja minä voin vielä opiskella ja sitten vois sijaisuuksia tehdä, niin ainakin toivottavasti ...”*, haastateltava kuvaa harjoittelukokemuksiaan.

Opiskelijat etenivät hankkeen kautta urallaan joko samalla alalla kuin kotimaassaan tai vaihtoivat kokonaan suuntaa uusille urille. Osa opiskelijoista teki alavalinnan sen mukaan, mille alalle he katsoivat työllistyvänsä. Osa puolestaan teki uravalintansa vahvuksiinsa, kiinnostukseen ja unelmiinsa pohjautuen. Yksi hankkeen opiskelijoista avasi haastattelussa alavalintaansa seuraavasti: *”Mun tapauksessa se on myös selkeä juttu, koska minun pitää saada ammatti ja sitte rahaa ja sitte tärkeä on se työ. Ja on kiva tietää, että tulevaisuudessa mulla on töitä... ja minua kiinnostaa just sairanhoidajan tai terveydenhoitajan työn tekeminen.”*

3. Tuloksia matkan varrelta

3.1. TULOKSIA JA ONNISTUMISIA KOULUTUSPOLUILTA

Suoritettuja opintopisteitä ja tutkintoon päässeitä

Hankkeeseen valittiin 18 opiskelijan pilottiryhmä. Orientoivien ja valmentavien opintojen jälkeen varsinaisissa avoimen ammattikorkeakoulun ja avoimen yliopiston opinnoissa aloitti 16 opiskelijaa; kahdeksan Lapin ammattikorkeakoulussa ja kahdeksan Lapin yliopistossa. Heistä kolme opiskelijaa lopetti avoimien korkeakouluopintojen alussa tai aikana muun muassa paikkakunnalta muuton, muuttuneen elämäntilanteen tai muuttuneen ammatillisen tavoitteen vuoksi. Yhdelle opiskelijalle tehtiin koulutuspolulla opiskelusuunnitelmassa muutos liiketalouden AMK-opinnoista kasvatustieteiden yliopisto-opintoihin. Toisella taas tuli muutto Rovaniemeltä Kemiin ja ryhmä vaihtui Sairaanhoidajan opinnoista Nursing-opintoihin. Muilla opiskelijoilla koulutuspolkujen suunnitelmat pysyivät samoina ja opinnot etenivät kukin oman suunnitelmansa mukaisesti.

Hankkeen aikana orientoivia ja valmentavia opintoja suoritettiin noin 55 opintopisteitä ja suomen kielen opintoja noin 100 opintopistettä. Avoimia korkeakouluopintoja suoritettiin hankkeen aikana yhteensä hieman yli 700 opintopistettä: avoimessa ammattikorkeakoulussa noin 445 opintopistettä ja avoimessa yliopistossa noin 260 opintopistettä. Lisäksi muutama opiskelija sai aiemmin suoritetuilla opinnoillaan yliopistossa korvaavuuksia n. 75 opintopistettä.

Kahden opiskelijan koulutuspolku kesti hankkeessa 1,5 vuotta; orientoivat opinnot ja yhden vuoden opinnot avoimessa ammattikorkeakoulussa. Suurin osa suoritti avoimen korkeakoulun opintoja orientoivien opintojen lisäksi 1,5-2 vuotta. Lopuilla yliopisto-opiskelijoista avoimen yliopiston opinnot hankkeessa kestivät 2,5 vuotta. Opiskelijat saivat suorittaa hankkeen kautta avoimia korkeakouluopintoja vuoden 2017 loppuun saakka. Yliopisto-opiskelijoille pidempi opintojen suorittamisen aika oli tarpeen, koska hakukelpoisuuteen vaadittavan pääaineen 60 opintopisteen ja yhden 25 opintopisteen perusopintokokonaisuuden suoritus aika on vähintään 2,5 vuotta. Lapin ammattikorkeakoulussa viisi opiskelijaa on saavuttanut tutkinto-opiskelijaksi hakeutumiseen vaadittavan opintopistemäärän, hakeutunut ja päässyt avoimen

väylänhaun kautta tutkinto-opiskelijaksi. Lapin yliopiston avoimen yliopiston ryhmästä yksi opiskelija sai Lapin yliopiston sosiaalityön kandidaatin ja maisterintutkintoon opiskelupaikan avoimen väylän kautta, mutta hän ei ottanut paikkaa vastaan. Yksi opiskelija pääsi opiskelemaan Jyväskylän yliopistoon venäjän kielen maisterintutkintoa. Yksi avoimen yliopiston opiskelija ei saanut opinto-oikeutta hakemaansa opintoon. Loput hankkeen opiskelijoista jatkoivat opintojaan avoimessa yliopistossa.

Opiskelijatarinoita

Hankkeessa on kerätty opiskelijoilta palautetta koko hankkeen ajan ja dokumentoitu koulutuspolkujen etenemistä. Opiskelijoilta saadut palautteet ja kokemukset olivat ensiarvoisen tärkeitä niin hankkeen etenemisen kuin ohjauspalveluiden kehittämisen kannalta. Alle on koottu muutaman opiskelijan tarina heidän koulutuspoluiltaan.

”Huomasin hankkeen ilmoituksen Facebookista ensimmäistä kertaa, kun joku oli jakanut sen. Sitten minulle soitti ohjaaja Moninetistä ja kutsui minut infoon. En heti innostunut. Ajattelin, että hyvä on, minä tulen kuuntelemaan infoa hankkeesta, mutta tuskinpa lähdän opiskelemaan. Minulla oli vahvat ennakkoluulot, varsinkin monimuoto-opiskelua kohtaan. Sitten pitkän mietinnän jälkeen ajattelin kokeilla.

Valintatilanne ei ollut mitenkään vaikea, mutta sellaiset tilanteet on aina jännittäviä. Tiedät, että tästä riippuu sinun tulevaisuus, miten sinä nyt puhut tai kirjoitat. Vaikka hakiessa tuntui, että en kyllä ala opiskelemaan, mutta sitten kun aloitettiin kevään orientaatiot niin oli toinen filis. Ehkä silloinkin vielä epäröin, kun tässä tulisi olemaan etäopiskelua. Päiväopiskelu olisi ollut helpompaa, mutta en voi kulkea Kemissä joka päivä. Pelotti, koska se oli uutta, enkä minä koskaan ole opiskellut etänä. Orientaatiot oli tarpeellisia ja kyllä niistä kaikista opiskelutaitoasioista oli hyötyä. Välillä tuntui, että tuli niin paljon uutta ja osa unohtui, kun menin kotiin.

Henkilökohtaisen ohjauksen olen kokenut tärkeänä. Tiesi, että jos joku hätä tulee, niin aina voi varata ajan ja saan apua. Olen kokenut myös ohjausklinikan ja pajat hyväksi meille. Jokainen meistä sai sieltä apua, neuvoa, ohjeistusta ja varmuutta lisää. Mielestäni tosi tärkeä on, että meillä on ollut yhteiset tapaamiset. Jotenkin niistä on saanut voimaa, kannustusta ja vertaistukea toisilta. Samanlaiset ihmiset, ketkä on samassa tilanteessa, olemme saaneet puhua ja jakaa keskenämme: surut, ilot, onnistumiset ja epäonnistumiset. Tapaamisien jälkeen tunsin itseni paljon voimakkaammaksi, rohkeammaksi ja olen jaksanut taas uusin voimin mennä eteenpäin.

Kun alkoi ne sosionomin opinnot, niin oli ihana huomata, että muut on yhtä pihalla kuin itsekin. Tai välillä enemmänkin. Minä oikein hämmästyin ja ajattelin, että miten ne voi olla näin pihalla. Minä ymmärrän, että minä voin, mutta miten ne muut? Suurelle osalle kaikki oli uutta. Etäopiskelu on muutenkin aina haastavaa...että miten kaikkien opiskeluaika yhdistetään ja löydetään yhteistä

aikaa. Ryhmätöissä pelisäännöt pitää olla heti selvät ennen tehtävän tekoa, että miten tehdään ja kuka tekee mitä. Ja kuinka me ollaan kaikki erilaisia; toiset jättää viimetippaan ja minä haluan tehdä mahdollisimman heti.

Kun aloitin syksyllä opiskeluni avoimen kautta, niin alussa kaikki kirjalliset tehtävät oli vaikeita, mutta sitten opinnot lähti käyntiin. Alussa kun oli arviointeja... sain kolmosen. Mietin mikä oli paras numero, että suurin piirtein tietää menikö se hyvin. Vieläkin on sellaisia, että joutuu katsomaan mikä on oppimispäiväkirja tai referaatti, miten se tehdään ja miten se rakennetaan. Näissä on aina parannettavaa. Opintojen aikana oppii, mitä opettajat vaatii, että miten pitää tehdä. Itse olen huomannut, että nyt osaan jo paremmin hahmottaa, että miten rakennan kirjallisen työn. Suomenkielenkirjoituskin on parantunut paljon. En ole koskaan kirjoittanut näin paljon mitään viime vuosina. Sitten mieskin on huomannut, että minulla on parantunut kieli. Pelkäsin myös, että lukemista on liikaa ja en pärjäisi, stressasin liikaa ja turhaa.

Nyt opinnot sujuvat hyvin ja en stressaa enää. Olen yllättynyt positiivisesti, että pääsin kaikista tenteistä läpi ja olen tosi iloinen siitä. Meillä on tosi hyvä ryhmä, kaikki ovat tosi ystävällisiä ja tarvittaessa he auttavat ja neuvovat. Olen tosi ylpeä itsestäni, vaikka kehitettävää vielä on paljon. Jokaisen tehtävän arvioinnin jälkeen tuntuu siltä, että olen onnistunut. Jostain kursseista todistukseen olen saanut jopa kolme viitosta arvosanaksi ja olen todella ylpeä niistä. Yllätyin kovasti, että minun todistus näyttää melko samalta, kun monella muulla suomalaisella opiskelukavereillani. Se antaa itsevarmuutta mennä eteenpäin.

Tällä hetkellä vuosi on takana ja tunne on mahtava! Olen onnistunut omasta mielestäni tosi hyvin. Olen saanut tavoite pistemääräni, mitä suunniteltiinkin vuodelle, vähän ylikin. Olen tosi iloinen, että olen saavuttanut tavoitteeni ja siirryn viralliseksi opiskelijaksi. Minulla on ihan voittajan fiilis, vaikka minulla on vielä pitkä matka edessäni. Minulla on vahva ja varma olo, että onnistun jatkossakin ja valmistun nelma-ammattiini. Minusta minun tulevaisuus on valoisa.

Ensimmäinen harjoitteluni on takana ja minun suuntautuminen tuntuu vahvasti omalta. Toisaalta olen sellainen ihminen, että en koskaan suunnittele etukäteen. Menen päivä kerrallaan. Pelkään vähän suunnitella liikaa, sitten kun ei toteudu, niin pettyy kovasti. On kuitenkin vahvistunut heti alussa heti ensimmäisinä päivinä, että haluan tehdä tätä työtä. Pitää toivoa parasta, että saan töitä, kun valmistun. Nyt tuntuu mukavalta.”

-opiskelija 1

”Olin kielikurssilla MoniNetissä kun opettaja kertoi tie tutkintoon -hankkeesta. Innostuin heti ja päätin hakea, vaikka oma kielitaitoni askarrutti. Täytin verkossa hakemuksen. Hankkeeseen oli helppo hakeutua.

Haastattelu ei ollut vaikea ja se tuntui minusta hyvältä. En jännittänyt ollenkaan. Opiskelutaitojen ohjaaminen auttoi paljon. Omat aikaisemmat opiskelutaitoni omassa maassani olivat niin erilaisia, että tutustuminen uusiin opiskelumenetelmiin oli tärkeää. Minulla ei ollut etukäteen odotuksia

orientaatiosta, joten minusta tuntui oikein hyvältä, että yliopisto-opintoihin perehdytettiin.

Ryhmätapaamiset olivat hyödyllisiä. Pääsin keskustelemaan muiden hankkeessa opiskelevien kanssa. Tapaamisissa saimme jakaa ja siirtää tietoja opiskelusta ja verrata omaa tilannettamme muiden kanssa. Kokemusten jakaminen piristi minua. Toisen tukeminen ja tuen saaminen auttoivat jaksamaan ja pärjäämään. Tapasimme toisiamme vain ohjauspajoissa, koska jokaisella oli eri opintoja. Senkin vuoksi se tuntui hyvältä. Sisällöistä oli hyötyä sen hetkisin opintoihin.

Olen hyvin kiitollinen saamastani henkilökohtaisesta ohjauksesta opiskelun suunnittelussa, tietojen hankkimisessa, jaksamisessa. En olisi yksin osannut hakea opintoja ja Pia-opinto-oikeutta. Olisin kaivannut kuraattoripalvelua. Kaksi vuotta sitten minulla oli raskasta, koska äitini oli sairas. Jouduin kantamaan vastuuta perheestäni. Selviydyin pakosta. Silloin sain tukea lastensuojelusta. Kaikki on mennyt hienosti. Olen saanut aina vastauksia esittämiini kysymyksiini.

Olen ollut ryhmässä, jossa projektipäällikkö haastatteli työurakokemuksista. Silloin minulla ei ollut paljon työkokemusta. Myöhemmin aloin opettaa Vaaranlammin ja Korkalovaaran koulujen pienille koululaisille persiankieltä. Opetin yhden vuoden ajan. Lisäksi olen tehnyt tulkin työtä, persian kielen tulkkausta. Olen osallistunut vain yhdelle työpaikkakäynnille hankkeen aikana ja se paikka oli Ohjaamo. Toivon Yle-vierailua vielä hankkeen aikana. Olisin toivonut enemmän työpaikkakäyntejä.

Opiskelukokemukseni avoimessa yliopistossa ovat etupäässä hyviä. Opinnot ovat sujuneet hyvin, joskus olisivat voineet sujua paremminkin. Ongelmani oli, että olin opinnoissani yksin. Vain ryhmätöissä sain neuvoa toisilta opiskelijoilta ja saatoin opiskella yhdessä toisten opiskelijoiden kanssa.

Olen onnistunut saamaan aika paljon opintopisteitä. Olen tutustunut suomalaiseseen yliopistomaailmaan. Olen oppinut paljon. Opettajat olivat joustavia kanssani. Haasteellista on ollut tieteellisen tekstin kirjoittaminen ja siinä olen vähitellen kehittynyt. Omasta mielestäni olen rakentanut hyvää kivijalkaa tuleville korkeakouluopinnoilleni. Opiskelu on alkanut luontua paremmin ja se tuntuu helpommalta. Nyt osaan valmistautua valintakokeisiin paremmin ja osaan jo enemmän media-alan keskeisiä teemoja. Luennoilla kuunteleminen on vaikeaa, minun pitäisi osasta keskittyä paremmin. Ymmärrän aika huonosti luennoilla. Suomen kieli on tasainen ja minua alkaa nukuttaa. Onneksi opettajilla on diaesityksiä, joita voin lukea Moodlesta. Saman opettajan englannin kielinen opetuksen kuunteleminen on onnistunut hyvin, mutta ei suomenkielinen. Olen aina oppinut parhaiten kuulemalla. Omassa kotimaassani opiskellessani olin aina luokassani paras ja vastasin kaikkiin kysymyksiin ja tiesin aina asioista. Oma opiskelijaidentiteettini on kokenut kolhuja Suomessa yliopisto-opinnoissani, koska en ole ymmärtänyt kaikkea opetusta ja en ole aina oppinut luennoilla. Olen selvittänyt itse luennoilla käsiteltyjä asioita ja lukenut Moodlella olevat oppimateriaalit.

Tulevaisuudensuunnitelmani ovat selviä. Joulukuuhun 2017 asti teen opintoja ja keväällä 2018 viimeistelen mediatieteen ja suomen kielen perusopintokokonaisuudet. Kevään 2018 yhteishaussa haen korkeakouluopiskelupaikkaa ja keskityn pääsykokeisiin tekemällä ennakkotehtävät.

Toivon, että uusi hanke tulisi. Muutos omaan elämään on ollut niin suuri. Olen löytänyt oman polkuni tämän hankkeen aikana ja toivon niin käyvän myös muille maahanmuuttajille. Tähän hankkeeseen pääseminen on ollut minulle hyväksi, koska koin olevani eksyksissä kielikoulutuksen päättymisen jälkeen. Yliopisto-opiskelu on antanut minulle tunteen vapaudesta ja mahdollistanut minulle yliopisto-opiskelun kokemuksen. Olen siitä iloinen.”

- opiskelija 2

”Hankkeeseen hakeutuminen oli helppoa, kun on asettanut itselle tavoitteen hankkia toisenlaisen ammatin. Alussa minulla ei herännyt mitään ajatuksia, kun ei tiedä mitä on edessä ja mitä tulee tapahtumaan. Paljon tietoa ja uusia asioita tuli tulevasta opiskelusta sekä millaista opiskelu tulee olemaan. Hankkeen ryhmä on ihan hyvä. Onnistuitte kuitenkin täydellisesti ohjaamaan ja auttamaan, kun oli ongelmia. Henkilökohtaisesti haluan aina tietää kaiken mahdollisen tiedon mitä opiskelussa tarvitaan, mistä löydän tietoa, mistä saan apua ongelmiin.

Opiskelu ei ollut mitä oletin, kun hain hankkeeseen opiskelijaksi. Se oli vaativaa ja stressaavaa, mutta kokonaisuudessaan erittäin mielenkiintoista, kun pystyy ja on motivoitunut opiskella sekä jaksaa ylläpitää sen tahdin, miten tutkinto-opiskelijat edistyvät opiskelussa. Opinnot lähtivät hyvin käyntiin, mutta mitä pidemmällä opinnot ovat menevät, sitä vaikeampaa on ollut. Onnistuin prosessoimaan melko hyvin hoitoalan tietoja ja käsitteitä ja yrittänyt parhaani oppia uusia asioita. Haasteena on aina ollut matematiikka ja käsitteiden ymmärtäminen. Suullisessa vuorovaikutuksessa on myös paljon kehitettävää. Tavoitteena oli saada vaaditut 60 opintopistettä kerättyä ja hakea tutkintoon. Siinä onnistuin. Nyt sitten jatkan opintojani tutkinto-opiskelijana.

Hankehenkilöstölle paljon kiitoksia. Hyvin olette ohjannut meitä parempaan suuntaan. Ilman teitä me olisimme varmasti hukassa tai minä ainakin. Jatkakaa samaan malliin. Olette antaneet meille ulkomaalaistaisille tilaisuuden opiskella ja menestyä. Olette onnistuneet muodostamaan ryhmän, joka on valmis tekemään töitä tulevaisuutensa eteen. Enempää en tarvitse kuin tilaisuuden yrittää.”

- opiskelija 3

”Odotin alkua. Alkuorientaatiot tuntuivat kiinnostavilta. En edes voinut kuvitella miten hanke toteutuu. Keväällä, kuin täytettiin motivaatiopapereita ja keskusteltiin, miten me suunnittelemme opiskella, tuntui turhautavalta, myöhemmin ymmärsin niiden merkityksen.

Alussa oli erittäin tärkeä olla ryhmän jäsenenä ja ryhmätapaamiset olivat tarpeellisia. Mutta opiskelun varrella tuntui, että aika ei riitä mihinkään ja oli erittäin vaikea järjestää aikaa tapaamisiin. Pikkuhiljaa, kun opiskelu on alkanut sujumaan paremmin, ryhmätapaamiset tuntuivat mukavalta. Yritin osallistua hankeryhmän tapaamisiin parhaani mukaan, mutta kolmevuorotyön takia se ei aina onnistunut. Sisällöt vaihtelivat ja ne ei aina ollut kiinnostavia. Ne tuntuu kuitenkin hyvältä ja yhteishenkiseltä.

Koin henkilökohtaisen ohjauksen erittäin antoisana ja tukevana opiskelussa. Aina sain ohjaajan kiinni ja sain apua ja vastauksia kysymyksiin. Sain tukea, ohjausta ja perehdyttämistä. Matkan varrella olin jo valmis luovuttamaan opiskelun, koska voimat eivät ollut riittäviä. Tuntui siltä, että oli liikaa kaikkea. Ja muutenkin minulla on jo ammatti ja vakituinen työpaikka. Maaailma ei kadu, jos en saa uutta tavoittelemaani ammattia. Mutta yhteisellä ohjausklinikalla sain jakaa kokemuksia, tunteita ja sain paljon henkistä tukea ja käytännöllistä apua. Hankkeen henkilökunnalle voin antaa vain positiivista palautetta! Sain juuri sen avun ja tuen mitkä tarvitsin juuri siinä hetkellä. Mielestäni on erittäin ammattimaista toimia näin ja antaa räätälöityä palvelua.

Opinnot on sujunut aika hyvin. Ensimmäinen opiskeluvuosi ollut aika rankka, paljon tehtäviä ja liian vähän aikaa oivaltamiseen. Haasteellista oli suomen kielellä lukeminen ammattikirjallisuutta ja esseiden kirjoittaminen. Myös suomen opiskelujärjestelmä oli outo ja papereiden viidakko suuri. Tarvitsin paljon aikaa kirjan lukemiseen ja erittäin paljon aikaa, että edes aloitin kirjoittamaan tehtävää. Itsereflektointia oli niin vähän, että alku tehtävien pisteet oli minimaalisia. Se kesti noin puolitoista vuotta, mutta pikkuhiljaa aloin huomaamaan, että lukemisen taito on kehittynyt ja kirjoittamisesta joskus alan nauttia. Rohkaistuin tuoda esille omaa mielipidettä ja uskalsin argumentoida sen. Kehitettävä minulla on vielä ajan järjestämisessä ja stressin hallitsemisessa. Toki kehitän omaa tulevaa ammatti-identiteettiä, mikä vasta nyt alkaa kasvaa.

Kun puolentoista vuoden päästä opintopisteet oli kasassa ja pystyin hakemaan tutkinnon opiskelijaksi, tuntui sekä iloa että pelkoa. Iloa, koska olen kuitenkin opiskellut niin paljon, että pisteet ovat riittäviä ja helpotus, että ainakin pieni määränpää on saavutettu. Pelkoa, koska minä en kuulu enää hankkeeseen ja en saa enää tavoitettua omaa ohjaajaa aina kun siltä tuntuu. Nyt pitää pärjätä omillaan ja osata kantaa vastuuta yksin. Tiedän että ”tavalliset” tutoropettajat eivät välttämättä voi auttaa niin henkilökohtaisesti ja antaa niin paljon aikaa. Toki se on uusi kehitysaskel, mutta myös lisää painoa elämään.

Jos muistellaan, mistä kaikki on alkanut, voin sanoa sen, että aina haaveilin juuri tällaisesta hankkeesta. Olin opiskellut jo puoli vuotta avoimessa amk:ssa aikaisemmin joitain vuosia sitten ja jouduin luovuttamaan opiskelun, koska en

pärjännyt. Sitten oli tauko ja yhtenä iltana näin ilmoituksen Lapin kansasta hankeen aloittamisesta. Vaikka hanke oli jo alkanut toimintaan, uskalsin soittaa ja kysyä mahdollisuudesta pääsemään hankkeeseen. Sitten oli haastattelu ja ”piinaava” odotus päätöksestä. Olin niin iloinen kun sain tiedon, että olen hankkeessa mukana. Täytyy sanoa, että pari kurssia minulla jäi käymättä kokonaan, mutta olen sitä mieltä, että parempi siirtää ne kurssit tulevaisuuteen, kuin romahtaa kokonaan ja lopettaa opiskelu. Myös täytyy tiedostaa se, että ymmärsin, että se oli onni päästä hankkeeseen ja pidin siitä vahvasti kiinni. Maahanmuuttajalle on erittäin tärkeä saada heille järjestettyä palvelua ja tällainen hanke. Heillä palvelukenttä on vähän erilainen kuin kantaväestöllä. Tulevaisuuden tavoitteeni on ollut päästä tutkinnon opiskelijaksi ja siitä jatkaa opiskelua diplomiin saakka. Tässä vaiheessa alan uskomaan, että saavun joskus määränpäähään.”

- opiskelija 4

”Olen todella tyytyväinen, että pääsin tähän hankkeeseen. Joku aika alusta meni turhaan, mutta siinä oli vain minun vika. En itse tunnistanut mikä on ammattiala Suomessa, jolla minä voisin onnistua, löytyä työpaikan ja olla onnellisena tehdä sitä töitä.

Olen aloittanut opiskelua avoin Lapin AMK tradenomin alalla vielä vähän aikaa ennen Tie tutkintoon -hankkeeseen liittymistä. Olin siinä aikana töissä kaupan alalla vaikka ammattini kotimaasta on journalisti. Hain koko ajan koulutustani vastaava työtä. Olen saanut yliopiston tutkinnon Pietarin yliopistosta ja toiminut Venäjällä journalistina yli 10 vuotta. Muuttaessani Suomeen ja vähän suomea osaamisellani työllistyminen kaupan alalla tuntui realistiselta ja melkein pakolliselta, mutta, rehellisesti sanotaan, pahalta. Olen yrittänyt kovasti opiskella tradenomia, että se voisi tukea minun työt tulevaisuudessa. Opiskelu oli vaikea ja haluton. Lopuksi kaupan alan työt ja opiskelu tuntui niin pahalta, että välittömästi piti lopettaa.

Työt venäjän kielen opettajana tai kielen muut työt ovat pysyneet mielessäni koko ajan. Apua tuli taas Tie tutkintoon -hankkeesta. Lapin yliopiston amanuenssi on tukenut ideani, auttanut saadakseni oikean opiskelusuunnitelman ja opiskelupaikan. Syksyllä 2016 aloitin opettajan perusopinnot Lapin yliopistossa. Keväällä 2017 yhteishaussa haen venäjän opettajan maisterin koulutusta Jyväskylän yliopistosta ja samaan aikaan jatkan suorittamaan opettajan pedagogiset aineopinnot. Tänä keväänä saan tehtyä Lapin yliopistossa myös suomi vieraana kielenä (25 op) kokonaisuuden, joka opettajan koulutuksen kanssa antaa mahdollisuuden joskus opettaa suomea vieraana kielenä.

Alussa minulla oli teknisiä ongelmia. Tenttiin ilmoittautuminen epäonnistui. Weboodiin. Verkko-opiskelu oli haastavaa minulle, koska halusin olla face-to-face ja saada tukea suoraan muilta opiskelijoilta ja opettajalta. Verkko-oppimiseen olisi ollut hyvä saada orientoivissa ja valmentavissa opinnoissa perehdytystä. Optimaan

olisi pitänyt saada enemmän perehdytystä alussa. Myös kirjastonkäytön perehdytystä olisi pitänyt olla enemmän.

Opinnoissa minulla meni tuplasti enemmän aikaa tehtävien tekemiseen ja kirjojen lukemiseen. Referoin kirjallisuutta suomeksi omin sanoin. Olisi ollut hyvä, jos tenttipalautteen olisi saanut kirjallisena. E-oppimista

Vaikein minulle opiskelussa on ryhmätyöskentely, vaikka itse olen hyvin sosiaalinen. Minulla ei ole kokemusta ryhmätöistä aikaisemmissa opinnoissa omassa maassa. Opiskelukulttuuri oli hyvin erilainen. Ymmärrän sen tarpeen ja yritän parantaa. Ajattelen, että orientoivissa opinnoissa tai opiskelun valmennuksessa olisi hyvä opettaa vinkkejä sosiaalisista taidoista ja harjoitella ryhmässä työskentelemistä. Maahanmuuttajaopiskelijatuutorit opiskelijan tueksi olisivat tarpeellisia. Olisin itse kiinnostunut toimimaan tuutorina.

Yliopistolla on hyvä opiskeluolosuhteet. Kulkuavain mahdollisti opiskelun myös viikonloppuna, jolloin tarvitsin rauhallisen tilan opiskella. Opiskelu alkoi sujua hyvin. Olen ollut aina aktiivinen ja halunnut tietää asioista ja sen vuoksi olen aina kysynyt, jos asia on jäänyt epäselväksi. Jopa kolmensadan sivun referoituminen suomeksi tuntuu hyvältä.

Huomasin, että opiskelussa tarvitaan hyvää englannin kielen taitoa ja sitä olisi ollut hyvä kehittää hankkeen aikana. Olen aina tarvittaessa saanut opettajista ja yliopiston henkilökunnalta apua. Ohjauksessa on ollut hyvää, että yksilötapaamisen lisäksi on ollut ryhmätapaamisia. Niissä sain toisilta ryhmäläisiltä vinkkejä opiskeluun ja samalla vaihdettiin kuulumisia.

Hanke on ollut hieno ja toivon, että tulee uusia hankkeita, joissa voisi olla enemmän suomen kielen kursseja, joissa harjoitellaan kirjoitusta ja kielioppia ja akateemista kirjoittamista.

- opiskelija 5

Korkeakouluopiskelun merkitys

Hankkeen opiskelijoita pyydettiin hankkeeseen hakeutumisen vaiheessa kirjoittamaan motivaatiokirjeeseen miksi he halusivat mukaan opiskelemaan. Motivaattoreina olivat muun muassa urahaaveet, unelmat, työllistyminen ja halu edetä urallaan eteenpäin. Yksi hankkeen opiskelijoista avasi motivaatiotaan seuraavin perusteluin: ”Minulla on motivaatiota opiskella ja aiemman kokemukseni myötä minulla olisi annettavaa muille ihmisille ja yhteiskunnallemme. Jokapäiväinen auttaminen ja perushoito ovat erittäin arvokasta ja tärkeää työtä, mutta sosionomin työnkuva on laajempi ja antaa mahdollisuuden vaikuttaa ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa; ohjata, kuntoutua, neuvoa ja kehittää.”

Opiskelijoita pyydettiin myös hankkeen aikana kuvaamaan ajatuksiaan korkeakouluopiskelun merkityksestä heille itselleen. Opiskelijat kokivat, että korkeakouluopiskelulla oli iso merkitys heille ja heidän osallisuudelle, kotoutumiselle, työllistymiselle ja uralla etenemiselle. Se myös lisäsi arvostuksen tunnetta ja itseluottamusta omiin kykyihin ja taitoihin. Osalle maahanmuuttajista korkeakoulututkinto merkitsi valmiuksia auttaa ja palvella muita. Tutkinto nähtiin keinona käyttää Suomessa

hankittua tietoa ja osaamista oman maan järjestelmien ja ihmisten elämäntilanteiden parantamiseksi: *”Tutkinnon suorittamisen jälkeen voin auttaa oman maani koulutusjärjestelmän kehittämisessä. Mediatieteen opintojen myötä toivon pääseväni tekemään dokumenttielokuvia. Dokumenttielokuvien avulla voin auttaa ihmisiä ja vaikuttaa asioiden tilaan – ongelmiin ja haasteisiin – yhteiskunnassa.”*

Kirjoituksissaan opiskelijat kuvasivat hankkeen merkittävänä elämänmuutoksena ja hyvänä mahdollisuutena löytää oma paikkansa Suomessa. Kouluttautuminen edesauttoi hankkeen maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita kiinnittymään yhteiskuntaan ja Lapin alueelle. Palautteiden ja saatujen kokemusten mukaan opiskelijat olivat motivoituneita opiskeluun ja kokivat avoimet korkeakouluopinnot tärkeinä matkallaan tutkinto-opiskelijoiksi. Korkeakouluopiskelu koettiin olevan suuressa roolissa matkalla tulevaisuuteen, kuten eräs opiskelijoista asian ilmaisi: *”Kuka selviytyy vaikeissa olosuhteissa? Ole rohkea, spontaani, peloton ja aktiivinen. Älä ole kärsimätön, itsekäs, kiivas, kateellinen tai omistushaluinen. Se, miten suhtaudumme elämäämme, määrittää, miten meille käy. Opettele, kuinka huonon onnen voi kääntää hyväksi. Meillä kaikilla on unelmia, jotka eivät toteutuneet. Mutta voimme kääntää ne uudeksi aluksi... Ensimmäinen askel on ratkaiseva ja kaikki muuttuu, koska kuljemme oikeaan suuntaan, tulevaisuuteen.*

Korkeakouluopiskelun merkityksestä on kirjoitettu Kide-lehden artikkelissa: Mikä merkitys korkeakoulutuksella on maahanmuuttajalle? (Kari-Björkbacka, Löf & Kautto 2016).

Yhteistyötä ja tiedonjakamista

Hankkeessa tehtiin paljon yhteistyötä eri hankkeiden ja yhteistyötahojen kanssa. Hankkeesta viestittiin ahkerasti ja tuloksia sekä saatuja kokemuksia esiteltiin useissa seminaareissa, erilaisissa tilaisuuksissa ja usean artikkelin muodossa. Tiedon ja kokemusten jakamista tehtiin yhteistyössä eri hankkeiden kanssa: Step2job, Urareitti, Simhe, Unipid, LATO, FOLO, Sujuva, EMOK ja AVOT-hankkeet. Hankkeesta tiedottamista ja tulosten levittämistä tehtiin omien organisaatioiden tapahtumien ja erilaisen yhteistyöpäivien lisäksi talojen ulkopuolella: MAKO-verkostossa, TE-toimistossa, MoniNetissä, Avoimen korkeakouluopetuksen neuvottelupäivillä, EU-komission vieraille, Matkalla ajassa ja paikassa -seminaarissa, Symposium on Arctic Migration -seminaarissa Arktikumissa, ELY-keskuksen Hankemylly -yhteistyöpäivässä sekä neljän hankkeen yhteisseminaarissa: Monenlaisia opinpolkuja – Keskusteluja ja kokemuksia koulutussiirtymistä -seminaarissa.

Hanke on koettu monella tapaa tärkeäksi ja mielenkiintoiseksi, minkä osoittaakin eri yhteistyötahoilta saatu kannustava palaute. Sujuvien siirtymien, kotoutumisen ja kouluttautumisen edistäminen, opintojen suorittamisen tukeminen ja ohjauspalveluiden kehittäminen nousevat palautteissa keskiöön:

”Nämä siirtymävaiheen hankkeet ovat todella tärkeitä kohdejoukon kannalta. Meidän on tärkeää edistää maahanmuuttajien kouluttautumista ja sitä kautta työllistymistä. On myös hyvä kehittää näissä nivelvaiheissa yhteistyötä ja ohjausta.”

- TE-toimisto

”Maahanmuuttajien korkeakoulutus- tie tutkintoon -hanke on laajentanut alueen kotoutujien palvelutarjontaa yksilölliset opiskelutarpeet huomioon ottaen. Jo hankkeen alkuvaiheessa henkilöstö teki aktiivisesti yhteistyötä kohderyhmän saavuttamiseksi. Hanke on avannut mahdollisuuksia korkeakouluopintojen suorittamiseen tuetusti ja siitä on ollut hyötyä ko. kohderyhmälle. Hankkeella on ollut vahva ohjauksellinen ote kotouttamistyöhön koko hankkeen ajan. Asiakaslähtöisyys on ollut nähtävissä hankkeen etenemisprosessissa. Erityisen tarpeellista ohjaus on ollut monimuoto-opiskelijoille, joilta vaaditaan itseohjautuvuutta ja itsenäistä opiskeluotetta. Meille tulleiden palautteiden mukaan hanke onnistui erityisesti ohjaustyössä. Ohjaustyön merkitys korostuu kotouttamiseen liittyvissä hankkeissa ja toiminnoissa ja ilman panostusta tavoitteet olisivat voineet jäädä vaisummiksi. Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien koulutuspolun mallintamisen kuvaus on onnistunut hyvin. On ollut ilo tehdä yhteistyötä kotouttamistyön laaja-alaisuuden näkökulmasta ja todeta, että arvo on nähtävissä ja kotoutujat ovat loppusuoralla tavoitteiden saavuttamisessa. Kiitos, että olemme saaneet olla mukana verkosto- ja ohjausryhmätyössä!”

-Rovalan Setlementti ry (Rovala-opisto ja MoniNet)

”Mielestäni projektin työntekijät ovat onnistuneet hyvin. Ilman tätä projektia, en olisi nyt tässä pisteessä. Mielestäni olisi tosi tärkeää, että projekti tai toimintamalli jatkuisi. Se on hieno mahdollisuus päästä opiskelemaan ja saada tutkinto. Projektin pysyvyys ja jatkuminen on tärkeää, projektin ansiosta maahanmuuttajat pääsevät kiinni työelämään. Maahanmuuttajat tarvitsevat tukea ja ylimääräistä apua. ”

- Ammattikorkeakouluopiskelija

” Muutos omaan elämään on ollut niin suuri. Olen löytänyt oman polkuni tämän hankkeen aikana ja toivon niin käyvän myös muille maahanmuuttajille. Tähän hankkeeseen pääseminen on ollut minulle hyväksi, koska koin olevani yksyksissä kielikoulutuksen päättymiseni jälkeen. Yliopisto-opiskelu on antanut minulle tunteen vapaudesta ja mahdollistanut minulle yliopisto-opiskelun kokemuksen. Olen siitä iloinen.”

-Yliopisto-opiskelija

3.2. OHJAUSMALLI JA TNO-PALVELUIDEN KEHITTÄMINEN

Hankkeessa kehitettiin yhdessä opiskelijoiden kanssa ohjausmalli. Tavoitteena oli kuvata ja visualisoida mallinnukseen maahanmuuttajien näkökulmasta hankkeen aikana hyväksi havaitut avointen korkeakoulujen TNO-palvelukäytännöt ja avointen korkeakouluopintojen aikaisen työelämäyhteistyön toteuttaminen. Malli muotoutui hankkeen aikana toteutetuista orientoivista ja valmentavista opinnoista, avointen korkeakouluopintojen aikaisista yksilö- ja ryhmäohjauksista sekä työelämäyhteistyön muodoista (Taulukko 1).

Taulukko 1. Ohjausmallin sisällöt

Orientoivat, valmentavat ja avoimet korkeakouluopinnot sekä yksilö- ja ryhmäohjaukset:
<ul style="list-style-type: none">• henkilökohtainen ohjaus ja ohjauskeskustelut• yksilöllisten koulutuspolkujen rakentaminen• henkilökohtainen opintojen suunnittelu ja omat tavoitteet• orientoivat ja valmentavat opinnot• opiskelukyvyn tunnistaminen ja minä pystyvyys• korkeakouluopiskelukulttuuri ja -valmiudet• avoimet korkeakouluopinnot• ryhmäohjaus ja ohjauspajatyöskentely• vertaistuki ja ryhmäytyminen• hyvän ohjauksen kriteerit• monikulttuurisen ohjauksen näkökulmat
Avointen korkeakouluopintojen aikainen työelämäyhteistyö:
<ul style="list-style-type: none">• yritys-, organisaatio- ja työelämäyhteistyö• työelämäyhteydet, verkostojen rakentaminen ja kontaktien luominen• työpaikkavierailut yrityksissä ja organisaatioissa• yrittäjäyys, työelämä tietous ja -taidot• Suomalaiseen työkuulttuuriin tutustuminen• uraohjaus ja omat työ- ja urakokemukset• osaamis- ja ongelmaperustaisuus ja projektioppiminen• työelämälähtöiset OPSit ja työelämäläheiset opintojen toteutustavat• aidot työelämän oppimis- ja kehittämissympäristöt, ilmiöt ja oppimistehtävä

Mallin visualisointia ja ilmeen suunnittelua tehtiin kevään 2017 aikana yhteistyössä Lapin ammattikorkeakoulun Kuvataiteen opiskelijoiden kanssa. Osana Monikana-vaproduktio -opintojaksoa Tuomas Moisanen ja Jonna Rantala tekivät hankkeelle toimeksiantona hankkeessa tuotettujen sisältöjen pohjalta kuvan ohjauksen mallista (kuva 1). Lisäksi hankkeelle tuotettiin muuta grafiikkaa (kuva 2).

MAAHANMUUTTAJIEN KORKEAKOULUTUS TIE TUTKINTOON -ohjausmalli

Kuva 1. Hankkeessa tuotettu ohjausmalli

Ohjausmalliin (kuva 1) on koottu hankkeen aikana hyväksi havaitut ohjauksen käytänteet maahanmuuttajien näkökulmasta. Nuolessa olevat laatikot kuvaavat kouluspolkua ja sen aikaisia askelmia aina opiskelijarekrytoinnista ja yksilöllisten koulutuspolkujen suunnittelusta kohti tutkinto-opintoja ja työllistymistä. Askelmista on nostettu keskeisiä sisältöjä kuvion reunoille. Avoimet korkeakouluopinnot ja avoimen korkeakoulujen saavutettavat TNO-palvelut kulkevat askelmilla mukana avoimen korkeakoulun opiskelijaksi hakeutumisesta tutkinto-opintoihin siirtymiseen saakka.

Kuva 2. Hankkeeseen tuotettua grafiikkaa

Tehtyyn visuaaliseen ilmeeseen pohjautuen (kuva 2) hankkeelle on tehty esite, johon on painatettu hankkeen perustiedot; tavoite, toimenpiteet ja tulokset sekä kuva ohjausmallista ja lisätiedonantajien yhteystiedot (liite 3). Grafiikkaa hyödynnettiin myös hankkeen esittelyä varten tehdyssä PowerPoint-esityksessä ja lopputulosta kuvaavassa diasarjassa.

Hankkeesta tuotettua ohjausmallia ja sen kehittämistä on kuvattu Lumen-lehden artikkelissa: Developing a higher education counselling model for immigrants (Löf 2017b).

3.3. MAAHANMUUTTAJAN KOTOUTUMISEN JA OPISKELUN POLKU

Lapin ammattikorkeakoulu ja Lapin yliopisto toteuttavat yhteistyössä Tie tutkintoon -hankkeen lisäksi myös toista, eri kohderyhmälle suunnattua, maahanmuuttajien kouluttautumisen, osaamisen kehittämisen ja TNO-palveluiden kehittämisen hanketta; Step2job – korkeakouluetut maahanmuuttajat työuralle (Lapin yliopisto 2017b). Molemmissa hankkeissa tavoitteena on edistää maahanmuuttajien tasavertaista asemaa suhteessa kotimaan väestöön tukemalla maahanmuuttajien kotoutumista ja osallistumista sekä koulutukseen että työelämään. Molempien hankkeiden aikana on kertynyt paljon kokemuksia, tietämystä ja osaamista hankkeiden omien tavoitteiden ja toimenpiteiden kautta. Kerrytettyä osaamista hyödynnettiin yhteistyönä tehdyssä maahanmuuttajan kotoutumisen ja opiskelun polku-kuvauksessa (Kuva 3).

Kuva 3. Maahanmuuttajan kotoutumisen ja opiskelun polku

Kuvassa 3 on esitetty maahanmuuttajien kotoutumisen ja opiskelun polkua oleskelulupien myöntämisestä ja kotoutumiseen liittyvistä toimenpiteistä Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun koulutusmahdollisuuksiin saakka. Kuvauksen avulla voidaan ohjata potentiaalisia maahanmuuttajataustaisia asiakkaita koulutuspoluilla. Maahanmuuttajan kotoutumisen ja opiskelun polku-kuvaus esiteltiin opinto-ohjajille ja opettajatuutoreille järjestetyissä työpajoissa molemmissa organisaatioissa. Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun opetus- ja ohjaushenkilöstön työn tukemiseksi kuvaukseen sisältyy myös ohjauksen Checklist (Liite 4). Lista sisältää

maahanmuuttajien opiskeluun liittyviä tärkeitä huomioitavia asioita. Tuotettu ohjausmateriaali on tehty auttamaan molempien korkeakoulujen henkilöstöä työskentelemään maahanmuuttajaopiskelijoiden kanssa entistä paremmin.

Step2job-hankkeen kanssa yhteistyönä tuotettua kotoutumisen ja opiskelun polkua ja sen kehittämistä on kuvattu Lumen-lehden artikkelissa: On the way to developing integration and learning paths for immigrants (Löf & Turpeenniemi 2017).

4. Arviointia ja kehittämissuuntia

Hankkeen aikana kerättiin ja saatiin palautetta monin eri tavoin. Hankkeessa tehtiin myös itsearviointeja ja niiden pohjalta korjaavia toimenpiteitä. Kehittämishankkeissa toiminnan jatkuva arviointi ja nopea reagointi ovatkin tärkeitä. Kehittämishankkeissa on lupa kokeilla ja testata. Tähän lukuun on tiivistetty huomioita hankkeen ajalta. Luvussa kuvataan onnistumisia ja haasteita, arvioidaan hankkeen kulkua ja tehtyjä toimenpiteitä, tehdään loppupäätelmiä sekä nostetaan esiin mahdollisia kehittämssuuntia.

4.1. HUOMIOITA, ONNISTUMISIA JA HAASTEITA

Opiskelijarekrytointi

Hankkeessa koettiin haasteellisenä kohdejoukon tavoittaminen. Markkinoinnissa on tärkeää ottaa käyttöön kaikki mahdolliset kontaktit, mutta tavoitettiin silti kaikkia potentiaalisia? Hankkeessa hakuaika oli liian lyhyt, joten sitä jouduttiin jatkamaan muutamalla viikolla. Tiedottamisessa ja informaation jakamisessa kehitettävää löytyi myös hankkeen toimenpiteiden ja pilottiryhmän koulutuspolkujen avaamisessa: ilmoituksessa ja nettisivuilla olisi voinut avata vielä tarkemmin mihin opiskelijat ovat ryhtymässä, mistä opinnot koostuvat ja millä aikataululla, mitä opiskelu avoimessa ammattikorkeakoulussa ja yliopistossa tarkoittaa, mihin opiskelijat sitoutuvat ja mitä valmiuksia heiltä odotetaan.

Valintakriteereissä on huomioitava avoimen korkeakouluopetuksen periaatteet – opintoihin voi ilmoittautua kuka vain iästä, tavoitteista ja koulutustaustasta riippumatta –, mutta suhteutettava ne tarjolla olevaan opintotarjontaan ja opiskelijapaikkamääriin sekä vaadittaviin korkeakouluopiskelu- ja kielellisiin valmiuksiin. On hyvä pohtia, tarjotaanko kaikille halukkaille opiskelumahdollisuus vai vain niille, joilla on oikeasti valmiudet opiskella korkeakoulussa. Opiskelijarekrytoinnissa koettiin hyvänä kokemuksena opiskeluvالميuksien ja motivaation kartoittamiseksi suullinen keskustelu/haastattelu ja kirjallinen tuotos, esimerkiksi motivaatiokirje. Näiden avulla

pystyttiin todentamaan korkeakouluopiskelu- ja kielelliset valmiudet sekä motivaatio opiskeluun.

Ohjaus ja opintojen suunnittelu

Ohjaus toimi hankkeessa hyvin. Ohjaajat onnistuivat luomaan luottamukselliset suhteet opiskelijoihin, antoivat aikaa, neuvoivat ja ohjasivat aina tarvittaessa. Hankkeessa huomattiin, että opiskelijat tarvitsevat alkuun paljon ohjausta ja neuvontaa koulutuspolkujensa suunnitteluun ja HOPSien tekemiseen; koulutusjärjestelmä, erilaiset periaatteet ja käytännöt, kotoutumisaika, tietoisuus opiskelun vaikutuksesta työttömyysturvaan, ja mitä nämä kaikki tarkoittavat käytännössä koulutuspoluilla esimerkiksi työttömänä opiskeltaessa. Opiskelijoiden elämäntilanteissa tapahtui muutoksia. Oma ja perheen jäsenen vakava sairastuminen ja kuolema aiheuttivat huolta ja stressiä, jolloin opiskelua ei jaksettu jatkaa. Perheen toimeentulosta vastuunottaminen ja työnteon lisääminen veivät aikaa opiskelulta ja opinnot eivät edenneet suunnitellulla tavalla.

Koulutuspolkuja suunniteltaessa on tärkeää tehdä tiivistä yhteistyötä TE-toimiston viranomaisten kanssa opiskelijoiden toimeentulon takaamiseksi. Avoimessa korkeakoulussa opiskeltaessa opiskelija ei ole oikeutettu opintotukeen ja työttömänä opiskelevan on huomioitava avoimien korkeakouluopintojen vaikutus työttömyysturvaan. Huomattiin, että opiskelijat eivät pysyneet kovin hyvin mukana selvitysten tekemisessä, koska eivät olleet joko ymmärtäneet, että opiskelusta piti ilmoittaa TE-toimistolle ja sopia opinnoista, millainen lomake ja suunnitelman piti tehdä (sivutoiminen /päätoimiminen /kotoutumisajalla opiskelu) tai mitä tällainen sopimus piti sisältää ja kuinka sitova se oli. Opiskelijat eivät aina tienneet tai ymmärtäneet, mitä papereita oppilaitoksilta piti pyytää ja sitä kautta syntyi haasteita opiskelusuunnitelmien tekemisessä. Toki on huomattava, että tämä sama haaste on havaittavissa myös kantaväestön opiskelijoidenkin kanssa.

Koulutuspoluilla ja opintojen suunnittelussa oli haasteita. Opiskeluoikeuden pituudella, kielellä, suunniteltujen opintojen laajuudella ja työvoimapoliittisilla tekijöillä on merkitystä ja vaikutusta siihen, millaisella tuella opiskelija voi opiskella. Koulutuspolkujen suunnittelussa haasteeksi muodostui erään opiskelijan kohdalla se, että opiskelijan vahvempi kieli olisi ollut englanti, mutta kotoutumisajalla oleva ei voi opiskella englanniksi vaan hänen tulee opiskella suomen kieltä tai suomen kielisessä ryhmässä. Muutamalla opiskelijalla oli puolestaan haasteita opintojen etenemisessä. Omaehtoisen opiskelun vaatimus 50p/kuukausi oli heille liian suuri vaade ja tavoite. Muutaman opiskelijan kohdalla taas työttömänä sivutoimisesti opiskelevana opintojen eteneminen viivästyi, koska toimeentulon takia he joutuivat jättämään opintojaksoja pois HOPS:sta, etteivät opintopistemäärät ylittäneet päätoimisuuden rajaa. Myös työssäkäynti, muut elämäntilanteelliset haasteet ja organisaatioista johtuvat syyt, muun muassa aikataulujen myöhäinen ilmestyminen, vaikuttivat osin opiskelusuunnitelmien tekemiseen ja opintojen etenemiseen.

Yksilö- ja ryhmäohjaus koettiin tärkeinä elementteinä koko hankkeen aikana. Ohjauksesta saatujen palautteiden perusteella henkilökohtainen ohjaus koettiin erittäin

tärkeäksi. On tärkeää muistaa, että ohjauksen luonne, sisällöt ja itse kohtaaminen voi olla hieman erilainen maahanmuuttajilla kuin kantaväestöllä – ohjauksessa on otettava huomioon kohderyhmä ja sen erilaiset tarpeet. Ryhmäohjaus oli myös toimiva käytäntö. Ohjauspajat ryhmäohjauksen muotoina toimivat hyvin. Opiskelijat saivat vertaistukea toinen toisiltaan ja kokemusten jakaminen koettiin tärkeiksi elementeiksi. Pulmana avointen korkeakouluopintojen aikana ohjauspajojen osalta oli, että kaikki opiskelijat eivät osallistuneet opintojensa aikana aktiivisesti ohjauspajoihin aika-taaluongelmien vuoksi. Ohjaukseen liittyvänä haasteena avoimen yliopiston opiskelijoiden osalta oli, että heille ei kuulu korkeakouluopintojen ohjaajan palvelut. Sitä olisi kaivattu muun muassa opiskelijan perheen vaikeassa ja haastavassa elämäntilanteessa. Hankkeen aikana heräsi ajatus, että avoimien korkeakoulujen opiskelijoiden opettaja- ja opiskelijatuutorointia voisi kehittää muun muassa tarjoamalla maahanmuuttajien omaa opiskelijatuutoria ”opiskelijakummiä”.

Korkeakouluopiskeluun orientoivat ja valmentavat opinnot

Hankkeen alussa pidetyt orientoivat opinnot koettiin hyvinä ja sisällöiltään kattavina. Ryhmäytyminen alkuun on tärkeää ja ryhmästä muodostuikin tärkeä tukiverkosto opiskelijoiden jatkaessa opintoja kukin omassa koulutuksessaan. Orientoivissa opinnoissa käytiin läpi korkeakoulujärjestelmää, avoimien korkeakouluopetuksen periaatteita ja käytäntöjä sekä erilaisia korkeakouluopiskeluvalmiuksia kehittäviä harjoituksia ja annettiin opiskelutaitojen kehittämiseen vinkkejä. Tämä luo tärkeän perustan opiskelulle ja auttaa opiskelijoita valmistautumaan tuleviin opintoihin.

Kehitettävänä asioina huomattiin, että vastaisuudessa orientoivat opinnot voisi tiivistää ajallisesti lyhyemmäksi ja aikataulullisesti tiiviimmäksi. Yhteisiä tapaamisia voisi olla myös enemmän. Orientoiviin opintoihin voisi sisällyttää lainsäädäntöä, tietoa tuista ja eduista sekä esimerkiksi TE-toimiston virkailijan ja alojen opiskelijoiden vierailuja. Monellakaan opiskelijalla ei ollut aikaisempaa kokemusta verkko-opiskelusta ja siitä suoriutumisessa oli haasteita. Orientoiviin opintoihin voisi lisätä enemmän etävälineiden käyttöä ja hallintaa. Verkko-oppimisympäristöjä voisi hyödyntää paremmin osana orientoivia opintoja; niissä työskentelemistä ja verkkokeskusteluja voisi lisätä.

Opiskelukulttuureissa voi olla paljonkin eroja verrattuna Suomen opiskelukulttuuria ja oppimisen tapoja siihen, miten opiskelijat ovat kotimaassaan tottuneet opiskelemaan. Opiskelutaidot ja -tekniikat voivat olla erilaisia. Itsearviointi ja osaamisen arviointi voivat olla uutta ja haastavaa sekä ryhmätyöskentely tai projektiopinnot uutta. Erilainen suhtautuminen ammattietikkaan liittyviin tekijöihin, sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja erilaisiin seksuaalisuuteen liittyviin suuntauksiin vaihtelee kulttuureittain. Orientoivissa opinnoissa voisi olla enemmän projektitöiden ja tiimityötaitojen sekä erilaisten kirjallisten töiden ja opiskelussa vaadittavia tehtävämuotojen, kuten esseen, tenttivastausten, referaatin tai oppimispäiväkirjan, harjoittelua. Nytkin näitä käytiin läpi ja annettiin vinkkejä muun muassa lukemiseen ja kirjoittamiseen, mutta itse tehtävien tekemisen harjoittelua ei ollut. Palautteissa tuli esiin, että muun muassa Venäjällä opiskelijat eivät ole tottuneet tekemään oppimispäiväkirjoja

tai tuomaan omia ajatuksia esiin teksteihinsä. Esseen ja muiden tekstien kirjoittaminen on ollut osalle opiskelijoista uusi ja haasteellinen kokemus, koska joillain opiskelijoilla ei ole ollut paljoakaan akateemista kirjoittamista aikaisemmissa opinnoissa kotimaassaan.

Hankkeen aikana pyrittiin vahventamaan työelämälähtöisyyttä, -läheisyyttä ja erilaisia työelämäyhteyksiä. Tämä nousi esiin erityisesti avointen yliopisto-opintojen osalta. Ammattikorkeakouluopinnoissa työelämälähtöisyys on rakennettu jo itsesään opetussuunnitelmiin ja opinnoissa on paljon työelämäläheisiä toteutustapoja. Uraohjauksen, omaan alaan tutustumisen ja osaamisen karttumisen avulla vahvistettiin opiskelijoiden uravalintoja. Työpaikkakäynnit ja vierailut koettiin mielekkäinä. Työpaikkakäyntien järjestämiseen liittyi myös haasteita, muun muassa aikataulujen yhteensovittamisessa. Hankkeen aikana huomattiin, että aikataulullisesti ne kannattaisi sijoittaa jo orientoiviin opintoihin. Työpaikkavierailujen järjestäminen koko pilttijoukolle yhtä aikaa avoimien korkeakouluopintojen aikana oli haasteellista jokaisen yksilöllisen koulutuspolun ja opintojen aikataulujen vuoksi. Kehitettäväksi asiaksi nousi myös, että orientoiviin opintoihin voisi liittää vahvemmin alkuun esimerkiksi alojen infoja, esittelyä ja opetukseen tutustumista.

Avoimet korkeakouluopinnot ja suomen kielen taito

Hanke on ollut maahanmuuttajille erinomainen mahdollisuus koulutuspoluilla ja urahaaveissa etenemiseen. Avointen korkeakoulujen polut ja väylät loivat hankkeen opiskelijoille mahdollisuuden päästä kiinni korkeakouluopintoihin, joilla tätä ei muuten ehkä olisi ollut. Hankkeen aikana saadut kokemukset vahvistavat ajatusta erilaisen opiskelumahdollisuuksien ja ohjauspalveluiden kehittämisen tärkeydestä myös maahanmuuttajien näkökulmasta.

Hanke alkoi aikataulullisesti hieman hankalaan aikaan. Haasteena oli, että hanke alkoi keväällä, jolloin vapaita opiskelupaikkoja tai sopivaa opetustarjontaa ei juuri ollut tarjolla. Suurin osa alojen opinnoista ja uusista ryhmistä alkoi vasta seuraavana syksynä. Kesän opetustarjonta oli aika vähäistä ja monissa kevään sekä kesän opinnoissa piti olla jo tietopohjaa alla ja edeltäviä opintoja suoritettuna. Tästä syystä opiskelijat tunsivat kevään hieman väljänä ja opintojen olevan joutokäynnillä. Vasta syksyllä opiskelijat pääsivät kunnolla tositoimiin avoimien korkeakouluopintojen osalta.

Opintojen etenemisessä oli eroja ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opintojen osalta. Avoimen ammattikorkeakoulun kautta opintoja suorittavilla opinnot etenivät lähes kaikilla suunnitelmien mukaisesti. Avoimen yliopiston kautta opiskelevat kohtasivat enemmän haasteita opinnoissa suoriutumisessa; opintoihin käytettävä laskennallinen aika 27 tuntia/opintopiste ei riittänyt. Opiskelijoiden riittämättömän suomen kielen taidon vuoksi opintoihin käytettiin kaksin-, jopa kolminkertainen määrä tunteja. Tästä syystä opinnoissa edistyminen oli hitaampaa kuin opiskelukavereilla.

Osa opiskelijoista paini hankkeen ja opintojensa aikaan kielitaito-ongelmien kanssa. Orientaatioaika oli lyhyt ja haasteeksi muodostui hankkeen käynnistyminen kevätlukukauden aikana, jolloin Lapin yliopiston suomen kielen opetustarjontaa ei enää ollut riittävästi tarjolla ja suomen kielen taidon kehittyminen jäi näin ollen vähäisek-

si. Orientoiviin opintoihin olisi tarvittu enemmän suomen kielen opintoja, mutta haasteena tässä oli hankkeen pienet resurssit, joiden puitteissa ei pystytty järjestämään lisäkielikoulutusta. Organisaatioiden oma tarjonta oli aika vähäistä ja sen hetkinen opetustarjonta ei soveltunut opiskelijoille tasovaatimusten (opinnot sisälsivät pakollisia edeltäviä opintoja) ja muiden opintojen kanssa yhteen sopimattomien aikataulujen vuoksi. Etenkin yliopisto-opiskelijoiden kohdalla puutteellinen suomen kielen taito hidasti perusopintojen aloittamista ja niissä selviämistä. On tärkeää huomata, että opiskelija ei opi, jos hän ei ymmärrä abstrakteja käsitteitä tai ei kykene kirjoittamaan ja lukemaan tieteellistä tekstiä.

Hankkeen aikana oli ilo huomata, kuinka opiskelijoiden osaaminen kehittyi ja kuinka kielen hallinnassa tapahtui muutoksia jo vuoden aikana. Lapin ammattikorkeakoulussa ja Lapin yliopistossa on tällä hetkellä vähän tarjolla erilaisia tukitoimia suomen kielen taidon parantamiseksi. Hankkeen opiskelijat kertoivat palautteissaan, että he olisivat kaivanneet enemmän suomen kielen kieliopin kertausta ja erilaisia kirjoitusharjoituksia. He olisivat toivoneet esimerkiksi palautetta siitä, mitä kirjoittamisessa pitää parantaa, jotta eivät toistaisi esseestä toiseen samoja virheitä.

Kielikoulutusta tulisi kehittää kohti C-tason kielikoulutusta. Hankkeen aikana huomattiin, että yliopisto-opiskelu vaatii jopa C-tason kielitaitotason. B2-tasolla voi pärjätä ammattikorkeakoulussa opintojen alussa, koska kielitaito voi kehittyä opintojen aikana C-tasolle. B2-C1 pääseminen vaatii kuitenkin paljon työtä, sillä mitä edistyneempää kielitaitoa tavoitellaan, sitä moninaisemmaksi kielen sanastollisten ja rakenteellisten yksityiskohtien tarkkuusvaade kasvaa. Toisaalta mitä enemmän suomen kielen opetusta ja kielenhuollollisia tukitoimia korkeakoulut pystyvät tarjoamaan, sen enemmän voidaan joustaa alaspäin korkeakouluopintoihin orientoiviin ja valmistaviin opintoihin ottamisen lähtötaasovaatimuksesta.

Opiskelijat suorittivat opintoja omissa oppiaineissaan ja koulutuksissaan. Opintojen tekemisessä haasteena havaittiin ohjauksen suuri tarve; hankehenkilöstö ohjasi opiskelijoita tiiviisti orientoivien opintojen vaiheessa, mutta miten sen jälkeen? Hankkeen aikana heräsi kysymyksiä: Onko tiedekuntien ja alojen opettajilla aikaa tukiopetukseen tai ylimääräiseen ohjaukseen niin paljoa kuin opiskelija ehkä tarvitsisi tai onko opetushenkilöstöllä osaamista ja tietoisuutta erilaisista kulttuurisidonnaisista oppimisen toimintatavoista? Saatujen palautteiden mukaan tiedekuntien ja alojen opetushenkilöstön ja opiskelijoiden kohtaaminen oli osin onnistunutta, mutta väärinkäsityksiltä ja törmäyksiltä ei myöskään välttytty. Suurin osa opetushenkilöstöstä oli kuitenkin ymmärtäväisiä maahanmuuttajaopiskelijoiden erilaisia opiskelutapoja kohtaan. He tukivat opiskelijoiden opintojen etenemistä antamalla opiskelijoille palautetta ja neuvoja kehittämistä vaativista asioista muun muassa esseiden ja tenttien osalta.

Tutkintoon hakeutuminen sujui avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoilta vaiuttomasti. Ne pilottiryhmän opiskelijat, jotka suorittivat 60 op alansa opintoja, pystyivät hakeutumaan avoimen väylän kautta ammattikorkeakouluun ja pääsivät jatkaamaan opintojansa tutkinto-opiskelijoina. Yliopisto-opiskelijoiden osalta haasteensa koulutuspolkujen etenemiseen toivat liian alhainen suomen kielen taitotaso, opiskelu

yksin ilman opiskelukaveria, opinto-oikeuksien saannin hankaluus ja tutkintoon ha-
keutumisen prosessin muutokset. Lapin yliopiston eri koulutusohjelmiin on lisätty
vuonna 2017 kielitaitovaatimuksen osoittaminen yleisellä kielitutkinnolla tai valtion-
hallinnon kielitutkinnolla. Se lisäsi haasteita korkeakoulun hakuprosessiin. Taiteiden
tiedekunnan päätös poistaa ”avoimen väylä eli avoimia yliopisto-opintoja suorittaneiden
kiintiö”, asetti myös lisähaasteita opiskelijalle.

Jatkossa on syytä kiinnittää huomiota edellä oleviin seikkoihin, jotta maahan-
muuttaja taustaisten korkeakouluopiskelijoiden opintojen eteneminen olisi sujuvam-
paa. On huomioitava maahanmuuttajaopiskelijoiden vertaistuelliset näkökulmat,
suomen kielen opiskelumahdollisuudet, tiiviimpi yhteistyö TE-toimiston, alojen ja
tiedekuntien kanssa sekä opettajatutoreiden ja maahanmuuttajataustaisten opiskeli-
jatuutoreiden rooli opiskelun ja opintojen ohjaamisessa. Oikea-aikaisen ohjauksen,
organisaatioiden sisäisten prosessien joustavuuden ja yksilöt huomioivien rakenteiden
ja palveluiden merkitystä ei voi liikaa korostaa opiskelijoiden koulutuspolkujen
sujuvoittamiseksi.

Vaikka hankkeessa koettiin erilaisia haasteita matkan varrella, oli hanke kaikin
puolin onnistunut. Hanke saatiin vietyä loppuun monella tapaa menestyksekkäästi ja
matkalla saatiin kokea monenlaisia onnistumisia. Iso kiitos siitä kuuluu ennen kaik-
kea mukana olleille opiskelijoille, mutta myös hankkeen henkilöstölle, tausta organi-
saatioille ja niiden opetus- ja ohjaushenkilöstölle sekä muille yhteistyötahoille ja -ver-
kostoille.

4.2. UUDET TUULET JA KEHITTÄMISSUUNNAT

Organisaatioiden myönteisyys, sitoutuminen, aktiivinen kehittämisote ja valmius
viedä maahanmuuttajataustaisten koulutuspolkuja eteenpäin on ratkaisevaa hank-
keen onnistumisen, hankkeessa kehitetyn ohjausmallin ja hankkeen jälkeisten TNO-
palveluiden toimivuuden kannalta. Maahanmuuttajat muodostavat merkittävän
osaamisresurssin ja -potentiaalin, jota voitaisiin saattaa koko Lapin alueen työelämän
hyödyksi. Kouluttautumisen kautta maahanmuuttajat saadaan liitettyä suomalaisen
yhteiskuntaan ja sitä kautta osaavaksi työvoimaksi.

On tärkeää ottaa huomioon koulutusten, tukipalveluiden ja käytäntöjen tekeminen
näkyväksi, koulutusten välisten kuilujen joustavoittaminen, ohjauksen nivel- ja siir-
tymävaiheiden kehittäminen, eri tahojen vastuiden määrittäminen sekä oppilaitosten
ja yhteistyötahojen yhteistyö. On myös hyvä huomata ne pullonkaulat, jotka vaikeut-
tavat erilaisissa siirtymissä. Korkeakouluilla tulisi olla toimivat yhteistyömallit alueen
oppilaitosten kanssa maahanmuuttajien ohjauksessa koulutusasteelta toiselle. Myös
TE-toimiston kanssa yhteistyö korostuu entisestään työttömien maahanmuuttajien
tavoittamiseksi ja koulutuspolkujen rakentamiseksi. Yksilöiden urapolkujen sujuvan
etenemisen kannalta tarvitaan erilaisten, yksilöllisten koulutusmahdollisuuksien ja
saavutettavien, tarpeen mukaisten tukipalveluiden kehittämistä.

Ammattikorkeakoulut voivat järjestää maahanmuuttajille maksutonta valmentaa-
vaa koulutusta, jonka tarkoituksena on antaa opiskelijalle kielelliset ja muut tarvitta-

vat valmiudet ammattikorkeakouluopintoihin (Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932). Korkeakoulut voivat tarjota valmentavia ja korkeakouluopintoihin orientoivia opintoja myös esimerkiksi avoimina korkeakouluopintoina tai tukipalvelumuotoisina palveluina. Kansalliset raportit tukevat hankkeen aikana saatuja kokemuksia siitä, että korkeakouluopintoihin orientoivien opintojen ja suomen kielen koulutusta tulisi kehittää ja lisätä. Korkeakouluopintoihin orientoivan koulutuksen osalta on esitetty esimerkiksi, että korkeakoulut voisivat kehittää ammatillista kotoutumiskoulutusta vastaavan opintokokonaisuuden tai että TE-hallinto voisi hankkia työvoimakoulutuksena korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien osaamista täydentävää ei-tutkintotavoitteista koulutusta. Myös maahanmuuttajien näkökulman huomioimista opiskelijavalinnoissa tulisi parantaa ja organisaatioiden näkökulmia selkeyttää esimerkiksi maahanmuuttajien koulutukseen ja kansainvälistymiseen liittyvissä tavoitteissa ja toimenpiteissä. (OKM 2013; Testipiste 2016, 39–40; TEM 2017, 33.)

Valmentavan koulutuksen ja korkeakouluopiskeluun orientoivien opintojen onnistumisen ja keskeyttämisen ehkäisyn kannalta vahvalla ohjauksella on suuri merkitys. Hankkeesta saatujen kokemusten perusteella voi yhtyä KARVIN (2017, 14) raporttiin: Parhaimmillaan opinto-ohjaus on yksilöllisesti toteutettua osaamisen ja kiinnostuksen kohteiden kartoittamista ja niiden pohjalta yksilöllisesti räätälöidyn opintopolun luomista, sen toteuttamisen seuraamista sekä valmentavan koulutuksen jälkeisen elämän suunnittelua. Opinto-ohjaus ei ole tällöin ole pelkästään erikseen järjestettyjä ohjaustapaamisia, vaan jatkuvaa opiskelijan rinnalla kulkemista ja tukemista. Maahanmuuttajataustaiset tarvitsevat tukea opintojensa aloittamiseen ja opinnoissa etenemiseen. Maahanmuuttajataustaisilla opiskelijoilla voidaan löytää samanlaisia tukitarpeita opinnoissaan kuin aikuisopiskelijoilla, joilla on esimerkiksi aikaisemmista opinnoista pitkä aika. Kaikkea tukea ei siis välttämättä tarvitse rakentaa erikseen maahanmuuttajille, vaan organisaatiot voivat kehittää ja suunnata laajemmalle, samansuuntaisia tukimuotoja tarvitsevalle kohdejoukolle ohjauspalveluita.

Tie tutkintoon -hankkeen tuloksia tullaan hyödyntämään TNO-palveluiden kehittämisessä niin avoimen korkeakoulun kuin laajemmin Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun tasolla. Hankkeen tavoitteena ei ollut kehittää maahanmuuttajille suunnattuja omia ohjauspalveluita, vaan pikemminkin kuvata maahanmuuttajan näkökulmasta saatavilla olevat TNO-palvelut ja kehitetään niitä maahanmuuttajat huomioiden. Hankkeen aikana onkin virinnyt erilaisia TNO-palveluita koskevia kysymyksiä, joita on hyvä pohtia palveluita kehitettäessä: Miten maahanmuuttajanäkökulma näkyy organisaatioiden TNO-toiminnassa? Onko maahanmuuttajat ja monikulttuurisen ohjauksen elementit ja kompetenssit huomioitu organisaatioiden ohjauksen ja hyvinvoinnin suunnitelmassa? Mitä tukipalveluita Lapin ammattikorkeakoulu ja Lapin yliopisto tarjoavat maahanmuuttajille? Miten maahanmuuttajat kytkeytyvät ohjauksen prosesseihin ja tuutorointiin? Huomioidaanko esteettömyysohjeistuksissa maahanmuuttajien näkökulma? Miten maahanmuuttajuus näyttäytyy ja suhteutuu organisaatioiden kansainvälisyyteen, sen tavoitteisiin ja toimintaan?

Sekä Lapin ammattikorkeakoulun, Lapin yliopiston että avointen korkeakoulujen näkökulmasta hankkeesta saadut palautteet ja kokemukset ovat arvokkaita. Hank-

keen aikana kertyneitä kokemuksia tullaan levittämään ja tuloksia hyödyntämään TNO-palveluiden kehittämisessä asiakkaiden tarpeita vastaavaksi. Muun muassa ohjausmallia tullaan hyödyntämään palveluiden kehittämisessä, ohjaustyön tukena tullaan käyttämään Kotoutumisen ja opiskelun polku-kuviota ja Checklistiä, henkilökohtaista ohjausta tullaan tehostamaan maahanmuuttajien näkökulmasta ja ryhmäohjausta voidaan esimerkiksi jatkossa toteuttaa tarpeen mukaan kohdennetusti maahanmuuttajille ja maahanmuuttajataustaisille tai yleisemmin ryhmäohjausta ja valmiuksien kehittämistä tarvitseville. Tavoitteena on, että tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita kehittämällä voimme tarjota mahdollisimman monelle avoimen ja joustavan tien kohti tutkintoa.

Kirjoittajat

Jonna Löf

Kasvatustieteiden maisteri, opinto-ohjaaja
Projektipäällikkö/Suunnittelija
Lapin ammattikorkeakoulu/Avoin AMK

Anne Kautto

Kasvatustieteiden maisteri
Suunnittelija
Lapin yliopisto/Avoin yliopisto

Lähteet

- Ammattikorkeakoululaki. 2014. Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932. Viitattu 3.11.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932> .
- Kangastie, H., Kilja, P. & Myllykangas, T. 2010. **MENESTYJÄKSI LAPISSA** – Maakunnallinen aikuisten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden strategia vuoteen 2020. Viitattu 31.10.2017. http://www.opinovi.fi/index.php?view=download&alias=1347-menestyjaeksi-lapissa-tno-palveluiden-strategia-vuoteen-2020&category_slug=menestyjaeksi-lapissa&option=com_docman&Itemid=457&lang=fi .
- Kari-Björkbacka, I., Löf, J. & Kautto, A. 2016. Mikä merkitys korkeakoulutuksella on maahanmuuttajalle? Teoksessa Kide – Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti 2/2016, 20–22.
- KARVI. 2017. Ammattikorkeakoulujen maahanmuuttajille järjestämä korkeakouluopintoihin valmentava koulutus vuosina 2010-2017. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen julkaisut 2017:15. Viitattu 9.10.2017. https://karvi.fi/app/uploads/2017/06/KARVI_1517.pdf .
- Kasurinen, H. 2004. Ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Teoksessa Kasurinen, H. (toim.) Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy, 40–56.
- Kotouttamisen osaamiskeskus. 2017. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 4.12.2017. <http://kotouttaminen.fi/keskeiset-kasitteet>. Viitattu 4.12.2017.
- Lapin maahanmuuttostrategia. 2013. Elinvoimaa alueelle. Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 1/2013. Viitattu 5.1.2017. <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/87882/Elinvoimaa-alueelle-1-2013.pdf> .
- Lapin AMK. 2017. Maahanmuuttajien korkeakoulutus - Tie tutkintoon. Viitattu 13.1.2017. <http://www.lapinamk.fi/fi/Tyoelamalle/Tutkimus-ja-kehitys/Lapin-AMK-in-hankkeet?RepoProject=221618> .
- Lapin yliopisto. 2017a. Maahanmuuttajien korkeakoulutus - Tie tutkintoon. Viitattu 9.10.2017. www.ulapland.fi/tietutkintoon .
- Lapin yliopisto. 2017b. Step2job. Viitattu 12.10.2017. <https://www.ulapland.fi/FI/Yksikot/Koulutus-ja-kehittamispalvelut/Uraohjauspalvelut/Step2Job---Korkeakoulutettujen-maahanmuuttajien-uraohjaus> .

- Löf, J. & Riihiniemi, N. 2016. Avoin polku tulevaisuuteen. Teoksessa Kangastie, H. (toim.) ”Samassa veneessä” Tietoa, neuvontaa ja ohjausta sekä hyvinvoinnin edistämistä Lapin ammattikorkeakoulussa. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja B:15, 113–116. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-143-6> .
- Löf, J. 2017a. Kokemuksia Maahanmuuttajien korkeakoulutus-tie tutkintoon-hankkeesta. Teoksessa Kangastie, H. (toim.) TKI-hankkeista voimaa koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja B:13, 71–74. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-185-6> .
- Löf, J. 2017b. Developing a higher education counselling model for immigrants. Teoksessa Lumen-Lapin ammattikorkeakoulun verkkolehti 2/2017. Viitattu 12.10.2017. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017092815483> .
- Löf, J. & Turpeenniemi, S. 2017. On the way to developing integration and learning paths for immigrants. Teoksessa Lumen-Lapin ammattikorkeakoulun verkkolehti 2/2017. Viitattu 12.10.2017. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017092815493> .
- OKM. 2013. Monipuoliset ja sujuvat opintopolut. Korkeakoulujen koulutusrakenteiden kehittämistyöryhmän muistioita ja selvityksiä 2013:2. Viitattu 13.1.2017. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/tro2.pdf?lang=fi> .
- OKM. 2016. Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi-kipupisteet ja toimenpite-esitykset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:2. Viitattu 13.1.2017. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2016/liitteet/okm1.pdf?lang=fi> .
- OKM. 2017. Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi-kipupisteet ja toimenpite-esitykset II. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:5. Viitattu 9.10.2017. <http://minedu.fi/documents/1410845/4240776/okm5.pdf/c8ba5aef-5038-4be0-80fd-80d75a00f8e7> .
- Onnismaa, J. 2007. Ohjaus- ja neuvontatyö –Aikaa, huomiota ja kunnioitusta. Helsinki: Gaudeamus.
- OPH. 2011. Yleisten kielitutkintojen taitotasoaosteikko. Viitattu 8.11.2017. http://www.oph.fi/download/169733_Taitotasokuvaukset_CEFR.pdf .
- Pasanen, H. 2000. Oppimisen ohjauksen tarve ammatillisessa aikuiskoulutuksessa. Teoksessa Onnismaa, J., Pasanen, H. & Spangar, T. (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana 2. Jyväskylä: PS-kustannus, 104–130.
- Puukari, S. 2013. Monikulttuurinen ohjaus teoreettisena suuntauksena. Teoksessa Korhonen, V. & Puukari, S. (toim.) Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Juva: PS-kustannus, 72–93.
- Puukari, S. & Korhonen, V. Monikulttuurisen ohjauksen lähtökohdat. Teoksessa Korhonen, V. & Puukari, S. (toim.) Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Juva: PS-kustannus, 12–31.
- Rovaniemen kaupunki. 2013. Rovaniemen kaupungin kotouttamisohjelma 2014 – 2020. Viitattu 10.10.2017. <http://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=719629fc-4e53-4166-9574-1dao4e53ebbb> .
- Rutonen, M. 2016. Tutkinto Lapin mallilla. Teoksessa Opettaja 5/2016, 30–32. Viitattu 1.2.2017. <http://content.opettaja.fi/epaper/20160311/> .

- STTK. 2014. Työelämän ABC-Opas. Viitattu 17.10.2017. https://www.sttk.fi/wp-content/uploads/2014/01/STTK_TYO_ABC_OPAS.pdf.
- TEM. 2017. Maahanmuuttajien koulutuspolkujen nopeuttaminen ja joustavat siirtymät- työryhmän loppuraportti ja toimenpide-esitykset. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 36/2017. Viitattu 9.10.2017. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80625/TEMjul_36_2017_verkkojulkaisu.pdf?sequence=1.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus. Viitattu 4.12.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/vaestoryhmat/maahanmuuttajat>.
- Testipiste. 2016. Vastaanottokeskuksissa toteutettu alkuvaiheen osaamisen tunnistaminen. Viitattu 23.10.2017. http://minedu.fi/documents/1410845/4240776/VOK-raportti_2016/86ea0123-d929-4aa6-b453-95eaa1ec2dd7.
- Vanhalakka-Ruoho, M. 2004. Ryhmäohjaus opinto-ohjaajan työmuotona. Teoksessa Kasurinen, H. (toim.) Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksissa. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy, 135–144.

Liitteet

LIITE 1

AVOIN KORKEA KOULU OPETUS

www.maahanmuuttakorkeakoulu.fi
Lapin ammattikorkeakoulu
Lapin kesäyliopisto
Lapin yliopisto

Maahanmuuttaja!

Haluatko parantaa mahdollisuuksiasi työllistyä?

Puuttuuko sinulta suomalainen koulutus tai tutkinto?

Haluaisitko suorittaa korkeakoulututkinnon, mutta sinulta puuttuu hakukelpoisuus korkeakouluopintoihin?

Maahanmuuttajien korkeakoulutus – tie tutkintoon

- korkeakoulututkintoon tähtäävät opinnot avoimessa yliopistossa tai avoimessa ammattikorkeakoulussa
- ei ikä- tai koulutustaustavaatimuksia
- opiskelijalle maksuton opiskelu ja sen ohjaus
- suomalaisen korkeakouluopiskeluun valmentavat opinnot

Noin 2,5-vuotisen koulutuksen kautta saat hakukelpoisuuden korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen.

Suoritat joko 60 opintopistettä ammattikorkeakouluopintoja tai 85 opintopistettä yliopisto-opintoja.

Hakukriteerit:

- vähintään **B2 / YKI 4 -tasoinen** suomen kielen taito
- valmiudet ja motivaatio itsenäiseen opiskeluun
- valmiudet akateemisten tekstien lukemiseen ja tuottamiseen
- hyvät tietotekniset taidot

Hakuaika 1.12.2014 – 15.1.2015

Hakulomake ja lisätiedot: www.ulapland.fi/tietutkintoon

Maahanmuuttajien korkeakoulutus – tie tutkintoon -hankkeen rahoittaa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus (ESR).

Euroopan unioni
European Union

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

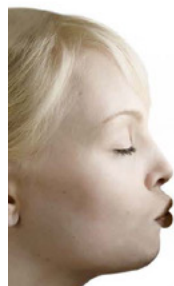

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

LIITE 2

Hankkeen aikataulu ja ohjausten sisällöt
Kevät 2015
<p>Orientaatiopäivät 1 ja 2:</p> <ul style="list-style-type: none">• Hanke-esittelyä• Tutustumista ja ryhmäytymistä• Orientaatio korkeakouluopiskeluun• Seurantatieto- ja ilmoittautumislomakkeet, käyttäjätunnukset ja muut opiskeluun liittyvät käytännön asiat• Korkeakoulujärjestelmä ja avoimet korkeakouluopinnot• Omat/ ryhmän tavoitteet ja pelisäännöt• Tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus• Orientointi HOPSien tekoon• Opiskelukyky• Oppilaitosrasti-tutustuminen Lapin AMKiin ja Yliopistoon
<p>Orientaatiopäivien välissä:</p> <ul style="list-style-type: none">• HOPS-ohjaukset henkilökohtaisina aikoina
<p>Orientaatiopäivä 3:</p> <ul style="list-style-type: none">• Kirjasto-esittelyt• Etäoppimisinfo ja tutustuminen järjestelmiin
<p>Orientaatiopäivä 4:</p> <ul style="list-style-type: none">• Minä oppijana• Itseohjautuva oppiminen ja itseohjautuva opiskelija• Minä pystyvyys ja opiskelumotivaatio• Ongelmanratkaisutaidot• Oppiminen ja opiskelutyylit• Opiskelutaidot- ja tekniikat
<p>Orientaatiopäivien välissä:</p> <ul style="list-style-type: none">• i. HOPSin mukaisesti:• Akateemiset opiskelutaidot• Valmentavat matematiikat• Suomen kielen opinnot• Muut opinnot• Yksilöohjaus

Syksy 2015

Oriantaatiopäivä 5:

- Kuulumiset
- Orientoituminen syksyn opintojen aloitukseen
 - yrittäjyysopinnot
 - suomen kielen opetustarjonta
 - välitavoitteisiin katsomista
 - ajankäyttö, aikataulut ja opiskelusuunnitelmat
 - opinto- ja tutkintovaatimukset ja muita opiskelun käytännön asioita
- Työelämäyhteistyö
 - työelämään tutustumista ja työpaikkavierailut

Avoimet korkeakouluopinnot ja ohjaukset:

- Tutkintotavoitteiset polku/väyläopinnot avoimessa AMKissa ja yliopistossa
- Ryhmän yhteistapaamiset eli ohjauspajat
 - keskustelua, tavoitteiden saavuttamisesta, ajankäytöstä, opiskelun ongelmista, motivaatiosta ja muista ajankohtaisista asioista
- Työpaikkavierailuja
- Henkilökohtaiset ohjausajat ja HOPS:n päivittäminen
- Ohjausta opiskelussa ja -tekniikoissa

Kevät 2016

Avoimet korkeakouluopinnot ja ohjaukset:

- Avoimet korkeakouluopinnot
- Ohjauspajat
- Työpaikkavierailuja
- Omat urapolut ja -tarinat
- Kesäopinnot
- Yksilöohjaus ja HOPS:n päivittäminen
- Tutkintoon hakeutuminen ja siihen liittyvät käytännönasiat
- Seuraavan syksyn suunnitelmat

Syksy 2016-Syksy 2017

Avoimet korkeakouluopinnot ja ohjaukset:

- Polku/väyläopintojen jatkaminen avoimena korkeakouluopintoina
- Ohjauspajat
- Työpaikkavierailut
- Tutkintoon hakeutuminen
- Uraohjaus
- Jatkosuunnitelmat ja avoimen opintoja jatkavien jatko-ohjaus

Maahanmuuttajien korkeakoulutus
TIE TUTKINTOON
1.1.2015-31.12.2017
www.ulapland.fi/tietutkintoon

LISÄTIETOA:

ANNE KAUJTO
ohjauksessa
Lapin yliopisto
anne.kaujto@ulapland.fi

JONNA LOF
kääntämis- ja projektiassistentti
Lapin ammattikorkeakoulu, Li
jonna.lof@lapin-ami.fi

www.ulapland.fi/tietutkintoon

EU:n kielipolitiikan puiteohjelma

“Olette antaneet meille tilaisuuden opiskella ja menestyä. Olette onnistuneet muodostamaan ryhmän, joka on valmis tekemään töitä tulevaisuutensa eteen. Enempää en tarvitse kuin tilaisuuden yrittää.”

TAVOITE

- Parantaa Lapin alueella asuvien maahanmuuttajien osaamis- ja koulutustasoa avoimen korkeakoulupolitiikan avulla sekä niiden myötä edistää tukevien opiskelijoiden haittatoimia ja parantaa työllistymismahdollisuutta.
- Kuvata maahanmuuttajien näkökulmasta työssäkäynnin, koulutuksen ja elämäntilanteen haasteita ja kehittää samalla korkeakoulupolitiikan alustoja työelämäyhteistyötä varten.

KOHDERYHMÄ

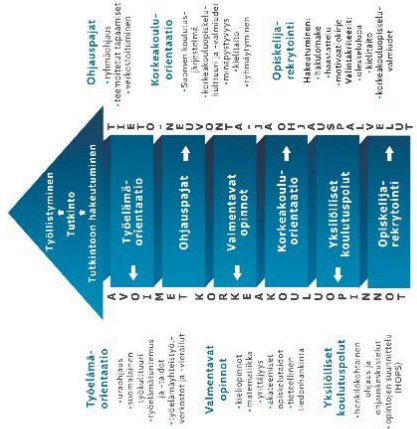
- Laajuiset maahanmuuttajat, joihin on kielitietoa sekä taustalliset valinnat: opiskelijat korkeakoulussa

TOIMENPITEET

- Valita pilottoitaviksi osiokas suorittamaan avoimia korkeakoulupolitoja
- Suunnitella pilotin jalkaan opiskelijat ja yksilölliset koulutuspolut
- Tärkeä korkeakoulutukseen otettavien opiskelijoiden valmentaminen ennen avoimia korkeakoulupolitoja
- Kehittää ja pilotoida opintojen rinnalla ohjauksellista tukea
- Kehittää ja kokeilla erilaisia työelämäyhteistyön muotoja
- Varmistaa, että hakkeen aikana kulttuurinrolla on vaalavilla rinnassa ohjauksella ja tuella opintojen etenemiseen yksilöllisillä ohjauksilla.

TULOKSET

- Maahanmuuttajien näkökulmista pilottiin ja kielitietä ohjauksella
- Kartoitettu ja kokeiltu korkeakoulupolitoja avoimissa opintoissa, suomen kielellä opintoja ja muuta v. mentaava opintoja
- Kokeiltu erilaisia työelämäyhteistyön muotoja avoimien korkeakoulupolitojen rinnalla
- 18 opintojen pilottoitavaksi suositettiin korkeakoulupolitoja ja valittiin ensi opintoja varten er. koulutuspolitoja avoimissa AMKissa ja Suomessa YO:ssa odotettujen koulutustietojen perusteella.

MAAHANMUUTTAJAN KOTOUTUMISEN JA OPISKELUN POLKU

Löf & Turpeenniemi 2017

Checklist AMK:

- ❖ **Maahanmuutto ja oleskelulupa:**
 - Oleskeluluvan voi saada erilaisin perustein. Peruste määrittää oleskeluluvan pituuden, sen tehdäänkö kotoutumissuunnitelmaa ja mitä muita palveluita maahanmuuttajalle on tarjolla.
- ❖ **Kotoutuminen:**
 - **Alkukartoitus** tehdään aina maahanmuuttajalle, joka on työtön työnhakija (TE-toimisto) tai maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimintatukea (Kunta). Alkukartoituksessa arvioidaan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvaihtoimet. Sen jälkeen tehdään **kotoutumissuunnitelma**, jossa määritellään toimenpiteet ja palvelut, jotta saavutetaan riittävät tiedot ja taidot yhteiskunnassa ja työelämässä toimimiseen (**kotoutumiskoulutus**, **työvoimakkoulutus**, **omaehtoisen opiskelu**, **muut palvelut ja toimenpiteet**).
- ❖ **Opiskelu osana kotoutumista:**
 - Opiskelu voi olla mm. **kotoutumiskoulutus**, **tutkinto-opiskelua** tai lisäkoulutusta ja täydentäviä opintoja (esim. avoin AMK).
 - **Tutkinto-opiskelijan opintotukikehitys** rippuu oleskeluluvan perusteesta.
 - **TE-toimiston asiakas:**
 - yhteys ensin TE-toimistoon, sovitaan opiskelusta ja kirjataan kotoutumissuunnitelmaan tai työllistymissuunnitelmaan
 - kotoutumisajan opiskelu: omaehtoisen opiskelun tuella voi suorittaa suomen tai ruotsin kielen opintoja tai opiskeltava pääasiassa suomeksi tai ruotsiksi
 - Kotoutumisajan jälkeen TE-toimiston päätöksellä työttömyysetuudella sivutoiminen opiskelu (alle 5 op/kk) tai **omaehtoisen opiskelu** (yli 5 op/kk).
- ❖ **Tutkinto-opiskelijana tai avoimen AMK:n opiskelijana Lapin AMK:ssa:**
 - Avoimen AMK:n opintoihin ei voi saada opiskeluperustaista oleskelulupaa, jotta voisi tulla Suomeen.
 - Turvapaikanhakija:
 - voi hakeutua tutkinto-opiskelijaksi tai hänelle voidaan antaa opiskeluoikeus avoimeen AMK:iin vaiikkei ole soton loppuosaa (mutta ei voi osallistua ESR hankkeeseen).
 - voi opiskella yksittäisiä opintojaksoja (esim. avoin AMK on tarjonnut Survival Finnish 5op suomenkielen opintoja yhteistyössä vastaanottokeskuksen kanssa).
 - hakeutuessa polkuopiskelijaksi suositeltavaa olla oleskelulupa opintojen joutuvan vuoksi. Jos TP-hakija ei sitä saa, joutuu lähtemään Suomesta ja keskeyttämään opinnot TAI jos saa oleskeluluvan, voi joutua vaihtamaan paikkakuntaa kuntapaikan muulle osoittamisen johdosta TAI jos saa jättää paikkakunnalle, alkaa kotoutumisaika eikä silloin TE-toimiston asiakkaana omaehtoisen opiskelun tuella voi opiskella englanninkielisiä (ei vaihtamatta tarvittavaa kielitaitoa suomenkielisiin opintoihin).
 - Jos maahanmuuttajalla on hakueloisuus, hän voi hakea tutkinto-opiskelijaksi yhteishaussa (pakolaiset statuksesta riippuen myös hakueloisuus vaikei todistuksia aiemmasta tutkinnosta). Jos ei ole, täytyy hänen käydä toisen asteen tutkinto ja hakea sen jälkeen tutkinto-opiskelijaksi TAI opiskella avoimessa AMK:ssa ja 60op suoritetua voi hakea avoimen väylän kautta tutkintoon.
 - Maahanmuuttajaopiskelijalla tulisi olla korkeakouluopiskeluvaihtoimet ja riittävä kielitaitotas (Suositeltu vähimmäistaso B2 / YKI 4)
 - Avoimeen hakeutuvan täytyy pystyä osoittamaan kielitaito, esim. todistus, kielienopettajan lausunto tai haastattelu.
 - Yhteishaussa hakevita testataan kielitaito hakuvaiheessa.
 - Ohjauksessa ja HOPSin suunnittelussa hyvä kimmittää huomiotin reunaehtoihin, suomalaisen opiskelukulttuuriin perehdyttämiseen, alkuvaiheen ohjaukseen ja Suomessa tarvittaviin opiskelutaitoihin. Tukea tässä hankkeissa kehityt ohjauksellit ja materiaalit sekä Lapin AMK:n olemassa **olevat TNO-palvelut** ja muut tukitoimet (mm. ohjauspalvelut, valmentavat opinnot ja kielioopinnot, esteettömyys, erilaiset tuki- ja erityisjärjestelyt).

Checklist YO:

- ❖ **Maahanmuutto ja oleskelulupa:**
 - Oleskeluluvan voi saada erilaisin perustein. Peruste määrittää oleskeluluvan pituuden, sen tehtaänkö kotoutumissuunnitelmaa ja mitä muita palveluita maahanmuuttajalle on tarjolla.
- ❖ **Kotoutuminen:**
 - **Alkukartoitus** tehdään aina maahanmuuttajalle, joka on työtön työihakija (TE-toimisto) tai maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimintatukea (Kunta). Alkukartoituksessa arvioidaan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvaihtoimet. Sen jälkeen tehdään **kotoutumissuunnitelma**, jossa määritellään toimenpiteet ja palvelut, jotta saavutetaan riittävät tiedot ja taidot yhteiskunnassa ja työelämässä toimimiseen ([kotoutumiskoulutus](#), [työvoimakoulutus](#), [omaehtoinen opiskelu](#), [riiut palvelut](#) ja [toimenpiteet](#)).
- ❖ **Opiskelu osana kotoutumista:**
 - Opiskelu voi olla mm. [Kotoutumiskoulutus](#), tutkinto-opiskelu tai lisäkoulutusta ja täydentäviä opintoja (esim. avoin AMK).
 - Tutkinto-opiskelijan [opintotukikehitys](#) riippuu oleskeluluvan perusteesta.
 - [TE-toimiston asiakas](#):
 - yhteys ensin TE-toimistoon, sovitaan opiskelusta ja kirjataan kotoutumissuunnitelmaan tai työllistymissuunnitelmaan
 - Kotoutumisajan opiskelu: omaehtoisen opiskelun tuella voi suorittaa suomen tai ruotsin kielen opintoja tai opiskeltava pääasiassa suomeksi tai ruotsiksi
 - Kotoutumisajan jälkeen TE-toimiston päätöksellä työttömyysetuudella sivutoiminen opiskelu (alle 5 op/kk) tai [omaehtoisen opiskelu](#) (yli 5 op/kk).
- ❖ **Tutkinto-opiskelijana tai avoimen yliopiston opiskelijana Lapin yliopistossa:**
 - Avoimen yliopiston opintoihin ei voi saada opiskeluperustaista oleskelulupaa, jotta voisi tulla Suomeen.
 - Turvapaikanhakija:
 - voi hakeutua tutkinto-opiskelijaksi tai hänelle voidaan antaa opiskeluoikeus avoimeen yliopistoon vaikei ole soton loppuosaa (mutta ei voi osallistua ESR hankkeeseen).
 - voi opiskella yksittäisiä opintojaksoja (esim. Finnish for foreigners 1-4 à 3op).
 - kotoutumisajana ei voi opiskella englanninkielellä omaehtoisen opiskelun tuella (TE-toimiston asiakkaat) → ei välttämättä tarvittavaa kielitaitoa suomenkielisiin opintoihin
 - Jos maahanmuuttajalla on hakukelpoisuus, hän voi hakea tutkinto-opiskelijaksi yhteishaussa (pakolaiset statuksesta riippuen myös hakukelpoisia vaikei todistuksia aiemmasta tutkinnosta). Jos ei ole, voi opiskella avoimessa yliopistossa ja hakea avoimen väylän kautta tutkinto-opiskelijaksi.
 - Maahanmuuttajaopiskelijalla tulisi olla korkeakouluopiskeluvaihtoimet ja riittävä kielitaitotaso
 - Opetushallituksen yleinen kielitutkinto "YKI 5" tai valtiohallinnon kielitutkinto "hyvä taso" tai suomi toisena kielenä vahintaan ylioppilastutkinnon arvosanalla "m"
 - Todistuksella osoitettava
 - Avoimeen hakeutuvan kielitaitotaso arvioidaan ohjauskeskusteluissa ja tarvittaessa ohjataan suomen kielen opintoihin
 - Englanninkielisiin tutkintoihin omat vaatimukset
 - Ohjauksessa ja HOPSin suunnittelussa hyvä kiinnittää huomiota työttömyyden reunaehtoihin, suomalaisen opiskelukulttuuriin perehdyttämiseen, alkuvaiheen ohjaukseen ja Suomessa tarvittaviin opiskelutaitoihin. Tukea lassa hankkeissa kehitetyt ohjausmallit ja materiaalit sekä [Lapin yliopiston olemassa olevat ohjauspalvelut](#) ja muut tukitoimet (mm. valmentavat opinnot ja kielioipnot, esteettömyys, erilaiset tuki- ja erityisjärjestelyt).

Tuotettu Euroopan sosiaalirahaston ja Pohjois-Pohjanmaan
elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus)
rahoittamana ***Maahanmuuttajien korkeakoulutus – tie tutkintoon***
ja Step2job –työuralle osaamista tunnistamalla -hankkeiden
yhteistyönä.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

Yksilöllisten koulutuspolkujen ja TNO-palveluiden kehittäminen ovat tärkeä osa korkeakoulujen toimintaa. Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu toteuttivat yhteistyössä 1.1.2015–31.12.2017 Maahanmuuttajien korkeakoulutus – tie tutkintoon –hankkeen, jossa tavoitteena oli parantaa Lapin alueella asuvien maahanmuuttajien koulutustasoa avoimien korkeakoulupintojen avulla ja helpottaa opintojen avulla pääsyä tutkinto-opiskelijoiksi. Tavoitteena oli kehittää maahanmuuttajien näkökulmasta kuvattu ohjausmalli. Hankkeen laajempina tavoitteena oli edistää maahanmuuttajien kotoutumista ja integroitumista Lapin alueelle.

Tämä julkaisu kuvaa matkaa uusien kokemusten äärelle. Julkaisu on luotu herättämään ajatuksia ja kannustamaan kaikkia elinikäisestä oppimisesta, koulutuksen kehittämisestä ja ohjauksesta kiinnostuneita työnsä kehittämiseen. Toivomme, että matkan varrella esiin tulleet kokemukset ja hyväksi koetut käytännöt auttavat korkeakouluja kehittämään omaa toimintaansa ja TNO-palveluitaan.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

www.lapinamk.fi

ISBN 978-952-316-207-5